

JOSEP PEDRENY I MATHEU (1876-1939): D'EL CORREO DE LA
PROVÍNCIA DE TARRAGONA A CAP DE REDACCIÓ
D'EL CORREO CATALÁN

Cecília VIVES BRESCÓ

RESUM: En aquest article es presenten els trets biogràfics de Josep Pedreny i Matheu, destacat periodista i activista carlí a Catalunya, durant el primer terç del segle XX, la personalitat del qual quedava esparsa i desdibuixada en la historiografia tradicionalista. Es posa atenció en la seva trajectòria professional, iniciada al *Correo de la Provincia*, de Tarragona, i culminada com a cap de redacció de *El Correo Catalán*, diari que tingué una importància cabdal per al carlisme català.

PARAULES CLAU: Josep Pedreny Matheu, Miquel Junyent i Rovira, Juan Vázquez de Mella, Alfredo Brañas, *El Correo Catalán*, *El Correo de la Provincia*, *El Correo de Tortosa*, *La Veu de Catalunya*, Comunió Tradicionalista, Lliga Regionalista, premsa carlina, carlisme, tradicionalisme, legitimisme, regionalisme, catalanisme, liberalisme, lerrouxisme, seminaris.

ABSTRACT: This article presents the biographical data of Josep Pedreny Matheu, a prominent Carlist journalist and activist of Catalonia, from the first third of the 20th century, about whom traditionalist historiography, with the exception of Melchor Ferrer, had hardly been noticed. The study focuses on his professional career, that begun in *El Correo de la Provincia*, in Tarragona, and culminated as editor-in-chief of *El Correo Catalán*, a newspaper that had great importance for Catalan Carlism.

KEYWORDS: Josep Pedreny Matheu, Miquel Junyent i Rovira, Juan Vázquez de Mella, Alfredo Brañas, *El Correo Catalán*, *El Correo de la Provincia*, *El Correo de Tortosa*, Carlist Press, Carlism, Traditionalism, Legitimacy, Integrism, Regionalism, Catalanism, Nationalism, Liberalism, Lerrouxism, Ecclesiastical hierarchy, seminaries.

I. TRETSS BIOGRÀFICS DEL PERIODISTA JOSEP PEDRENY MATHEU

En acostar-nos al periodista Josep Pedreny, l'única referència que teníem és la que donà Melchor Ferrer, en el volum XXIX de la *Historia del tradicionalismo español*, en una breu nota a peu de pàgina:

«José Pedreny. Nació en La Figuera (Tarragona). Estudió en el Seminario de Tortosa y dejó sus estudios para dedicarse al periodismo. Redactor de *El Correo de la Provincia*, de Tarragona, y redactor jefe de *El Correo Catalán*. Falleció en Barcelona en 1939.»¹

El primer que ens cridà l'atenció fou la seva condició de prioratí, ja que el Priorat no destacà pel fet de ser un territori senyaladament carlí. Així i tot, sembla que a la localitat de la Figuera hi va romandre una presència carlina més significativa que en altres de la zona, com ho podria indicar el fet que per allí passés la famosa Expedició Reial de l'any 1837, quan el gros de les forces legitimistes, amb Carles V al capdavant, es dirigia a Xerta on s'uní amb les tropes del comte de Morella i semblava que podrien entrar a Madrid.²

1. Melchor FERRER, *Historia del tradicionalismo español*, 1960, vol. XXIX. Sevilla 1960, 83.

2. Carles Maria Isidre de Borbó i de Borbó (Madrid, 28 de març de 1788 - Trieste, 10 de març de 1855). Fou el segon fill de Carles IV. Mentre visqué el seu germà, Ferran VII, mai no va autoritzar cap acte polític en contra d'ell, però polaritzà tots els qui s'oposaven a la revolució liberal. Per això fou desterrat a Portugal per la regent Maria Cristina. A la mort del seu germà reclamà els drets a la Corona, fou reconegut com a rei pels seus partidaris amb el nom de Carles V i començà la Primera Guerra Carlina o guerra dels Set Anys. Perduda la causa legitimista de Don Miquel I de Bragança, a Portugal, el 31 de maig de 1834, hagué d'embarcar amb la seva família cap a Anglaterra i d'allí passà a Espanya. Després del Conveni de Bergara emigrà a França seguit per més de deu mil voluntaris. El govern de Lluís Felip d'Orleans el reclugué a Bourges i el 18 de maig de 1845 abdicà a favor del seu fill, Carles Lluís, comte de Montemolín. Carles V fixà la seva residència a

Josep Pedreny nasqué a la Figuera l'any 1876. Poc sabem de la seva família, entre altres motius perquè en ocasió de la darrera guerra (1936-1939), a La Figuera s'hi féu una crema general de documentació, tant civil com eclesiàstica. No obstant això, hem tingut la sort de poder comptar amb la inestimable col·laboració d'una persona descendent de la família de Josep Pedreny. Es tracta de la senyora Núria Abelló Mestre, besnéta de Maria Pedreny, germana de Josep Pedreny, la qual ens ha proporcionat algunes referències dels primers anys del nostre personatge, com és el seu ingrés en el seminari de Tortosa el curs 1885-1886.

1.1 Josep Pedreny, seminarista a Tortosa

El nou Seminari Conciliar de Tortosa havia estat creat pel bisbe Velarde l'any 1824 en la seu del Reial Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties, dels dominics, i per Reial Ordre de 4 de gener de 1825 s'incorporà a la Universitat de Cervera. Durant la guerra carlina, i en ocasió dels moviments anticlericals del segle XIX, el Seminari sofrí diverses vicissituds fins que l'any 1877, el bisbe Benet Vilamitjana el traslladà a l'antic edifici dels jesuïtes, al carrer Montcada. Josep Alanyà, a la seva *Història del Seminari de Tortosa*,³ explica que el Seminari tenia una biblioteca considerable formada pels llibres provinents dels convents desamortitzats, a més dels propis del Seminari. Ben segur que Josep Pedreny hi passà moltes estones i adquirí una sòlida formació, no solament religiosa, sinó també en els altres àmbits del pensament, com després es manifestà en la activitat periodística. En aquell Seminari es reafirmà la seva orientació antiliberal que li venia de l'adscripció al carlisme que, fidel a les orientacions de l'Església, combatia el liberalisme. Aquesta orientació de combat contra el liberalisme que tenien els seminaris en aquella època degué ser molt marcada en el de Tortosa. No en va, el rector del Reial Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties, i a partir de 1824 també rector i organitzador del nou Seminari de Tortosa, fou el dominic Marià Roquer,⁴ qui havia estat

Trieste. Jaime del BURGO, *Bibliografía del siglo XIX. Guerras carlistas. Luchas políticas*. Pamplona, 1978, 177.

3. Josep ALANYÀ I ROIG, *El Seminari Diocesà de Tortosa*. Tortosa: 2001, 158-159.

4. *Marià Roquer*, dominic (Vic, ¿?-1853). Fou professor de teologia al Seminari Conciliar de Tarragona (1803-1808) i rector del «Col·legi de Seculars», una secció del Col·legi major del seu orde a Tortosa (1815-1832). A Tarragona, durant la Guerra del Francès, tingué una actuació molt destacada. Durant el Trienni Liberal, hagué de refugiar-se a Andorra.

també professor de Ramon Cabrera i Griñó —el general Cabrera—, en la seva època de seminarista.⁵ El P. Marià Roquer, ja exrector del Seminari, dirigí el periòdic carlí *Boletín de Aragón, Valencia y Murcia*, conegut popularment com «*Boletín de Cantavieja*», continuador del *Boletín del Ejército Real de Aragón, Valencia y Murcia*. Aquests dos butlletins els va dirigir juntament amb un altre dominic, Fra Ambrosio Chillida, químic, que també fabricava municions per a l'exèrcit del general Cabrera. Roquer era l'escriptor principal del diari i signava amb el pseudònim de «Boticario del Pueblo de Buenayre». Marià Roquer, juntament amb Vicenç Pou⁶, el mercedari Magí Ferrer⁷ i Jaume Balmes són els teòrics que tot criticant

És autor de *Las nueve cartas polémicas, Confesiones de un liberal arrepentido* i de *La teoría de los gobiernos civiles*. Alberto COLLELL, *Escritores dominicos del Principado de Catalunya*. Barcelona, 1965, 250.

5. *Ramon Cabrera i Griñó* (Tortosa, 27 de desembre de 1806- Wentworth, Anglaterra, 24 de maig de 1877). Duc del Maestrat, comte de Morella i marquès del Ter (títols carlins). Fou un dels generals carlins més cèlebres, conegut pels seus adversaris com «*El Tigre del Maestrat*». Abandonà els seus estudis al Seminari de Tortosa i s'uní a l'aixecament carlí l'any 1833. Des de molt aviat les seves accions li varen donar un gran prestigi entre els seus partidaris. En el transcurs de la guerra, el general Nogueras amb l'autorització del capità general de Catalunya, Francisco Espoz y Mina, en represàlia contra Cabrera, ordenà l'afusellament de la seva mare, Maria Griñó. Acabada la Primera Guerra, s'exilià a França. Participà també a la guerra dels Matiners o Segona Guerra Carlina, conflicte que pràcticament només afectà Catalunya. Exiliat novament, aquest cop a Londres, allí Cabrera, el 29 de maig de 1850, es casà amb l'anglesa Marianne Catherine Richards, rica hereva protestant i mecenes del carlisme. L'any 1875 reconegué Alfons XII. Morí a la seva residència de Wentworth, Anglaterra. Conxa RODRÍGUEZ, *Ramon Cabrera, a l'exili*. Barcelona, 1989.

6. *Vicenç Pou i Marca* (Maià de Montcal, Garrotxa, 1792—Montpeller, França, 1848). Fou rector del Col·legi de Sant Carles de Cervera, on s'inicià l'amistat amb Jaume Balmes. Fou professor de la Universitat Carlina de Solsona que es reivindicava com a continuadora de la de Cervera i posteriorment vicerector quan la Universitat de Solsona es traslladà al monestir de Sant Pere de la Portella; sotsdelegat apostòlic del bisbe Abarca a Catalunya, director del periòdic carlí *El Joven Observador* que més tard canvià el seu nom pel d'*El Restaurador Catalán*. Acabada la guerra carlina, s'exilià i a Montpeller publicà *Espanya en la presente crisis. Examen razonado de la causa y de los hombres que pueden salvar aquella nación*, la seva obra cabdal, en la qual analitzava la realitat social del seu temps i feia objecte de les seves crítiques els liberals moderats per la seva pretensió —deia Pou— de voler contenir els efectes de la revolució però sense esbrinar-ne les causes. Josep M. MUNDET, «Vicenç Pou, ¿un antecedent de Balmes? La política religiosa dels moderats vista per un carlí»: *Analecta Sacra Tarraconensis*, núm. 75 (2002), 341-380.

7. *Fra Magí Ferrer i Pons* (Barcelona 1791 - Madrid 1862). Religiós mercedari, fou professor de Teologia del convent de Barcelona i rector del Col·legi de Sant Pere Nolasc de Tarragona. Segons testimoni de Mañé i Flaquer, durant la primera guerra carlina proposà a la

el liberalisme, comencen a formular els fonaments de la doctrina política del carlisme que posteriorment s'anirà desenvolupant.⁸

Josep Pedreny ingressà al Seminari el curs 1885-1886 per seguir tercer de Llatinitat. El Dr. Josep Alanyà, director de l'Arxiu Diocesà de Tortosa, ens ha facilitat les dades que consten en el Llibre d'Alumnes dels cursos 1876-1893. Pedreny es matriculà com a extern l'any 1885 i continuà així fins el curs 1888-1889, on consta com «intern». En aquells anys, els seminaris catalans vivien en un clima de gran agitació. Només cal recordar els conflictes al Seminari de Tarragona quan el bisbe Benet Vilamitjana es negà a ordenar, a les tèmpores d'Advent, el desembre de 1882, un grup de seminaristes, entre els quals en destacava un que es deia Salas i de sobrenom «*Matamestizos*». El bisbe acabà clausurant el seminari.⁹

1.2. Sociologia dels seminaris

El que acabem de veure ens porta a una consideració sobre la procedència dels seminaristes. És evident que no provenien dels sectors liberals, ni republicans, ni catalanistes, provenien de famílies catòliques que, com la gran massa de catòlics, s'adscrivien políticament al carlisme i, en menor mesura, a l'integrisme. Quan es desplaçaven a Catalunya Vázquez de Mella o Nocedal, els seminaristes, en ple, acudien a l'estació del tren tant per rebre'ls com per acomiadar-los i ho feien amb mostres de gran entusiasme, malgrat que aquest fet els podia causar alguna represàlia. Sobre aquesta procedència dels seminaristes, és molt il·lustrativa la carta de felicitació que escriu el bisbe de Solsona, Valentí Comellas, amb motiu del cinquantenari d'*El Correo Catalán*:

«Recuerdo como si fuera ayer, la aparición del primer número de ese valiente adalid de la causa católica, y se renueva en mí el fervor

Junta de Berga que demanés a Carles V el restabliment dels furs catalans. Jaime del BURGO, *Bibliografía del siglo XIX. Guerras carlistas. Luchas políticas*. Pamplona, 1978, 390.

8. Alexandra WILHELMSSEN, *La formación del pensamiento político del Carlismo*. Madrid 1998, 219, 317.

9. Carta de l'arquebisbe Vilamitjana al cardenal Rampolla explicant la situació del Seminari de Tarragona, a Ramon CORTS I BLAY, *Regests de la documentació del segle XIX sobre Catalunya i la Santa Seu conservada a l'Arxiu Secret Vaticà. II Fons de la Nunciatura de Madrid (1877-1887)*. Barcelona: 2007, 409-410. Joan BONET – Casimir MARTÍ. *L'integrisme a Catalunya: les grans polèmiques, 1881-1888*. Barcelona 1990, 233, 243 nota 57.

con que, a los 16 años con los compañeros del primero de Filosofía, lo leíamos entusiasmados. Añade a esto, que yo lloraba aún la muerte de mi idolatrado padre, que hacía poco había caído mortalmente herido en una acción militar cerca de Vich, siendo capitán de una compañía de Galcerán. Esto le dirá la atención con que he seguido la actuación de El Correo Catalán, salvo breve intervalo, y el disgusto que me causa, siguiendo las parroquias en Visita Pastoral, el hallar en algunas, pocas por fortuna, en lugar de un diario como reclama nuestro estado, otros de mucho papel, si quiere pero que no entrañan los ideales y aspiraciones de un sacerdote celoso y bueno.»¹⁰

Aquests sentiments que expressava el bisbe de Solsona, ben segur que eren els mateixos que tenien molts d'aquells seminaristes que fills, néts, nebots o germans de voluntaris carlins, també ploraven la mort de familiars, o patien les conseqüències de la guerra: represàlies, expolis, exilis. La Tercera Guerra tot just havia acabat en 1876, per tant, no és d'estranyar el clima d'agitació quan els seminaristes s'adonaven que la jerarquia de l'Església, per indicacions polítiques de la Nunciatura, menystenien la identitat del carlisme per intentar apropar els catòlics a la causa de la Restauració, quan els carlins havien estat sempre els defensors de l'Església i tenien com a primer i innegociable principi del seu ideari el de la religió i a aquest principi subordinaven els altres.

10. *El Correo Catalán 1876-1926*. Barcelona: 1926, número extraordinari en ocasió del cinquantenari (1876-1926) (sense paginar). Aquest Galceran a qui es refereix el bisbe de Solsona en la seva carta és *Jeroni Galceran i Terrés*, general carlí (Prats de Lluçanès 1820 — la Gleva, 1873). El seu pare, Josep Galceran i Escrigàs, fou el primer que s'aixecà a Catalunya a favor de Carles V, el dia 5 d'octubre de 1833. L'any 1834, només amb setze anys, Jeroni Galceran ja anava amb el batalló del seu pare. Participà a les tres guerres. Fou ferit de mort el 23 de març de 1873, al foc de la Gleva. El 23 de juny de 1912, la Comunió Tradicionalista li volgué retre homenatge en l'Aplec de Vinyoles, que congregà quinze mil persones arribades de tots els indrets de Catalunya. En un turó, molt a prop de Vinyoles, s'erigí un monument en la seva memòria, obra de l'arquitecte Josep M. Pericas, excompany d'armes de Jeroni Galceran. El monument, conegut com «*la Creu d'en Galceran*» consistí en una creu de ferro, encastada en una columna circular de pedra, amb la següent inscripció: «Aquí caigué mortalment ferit en Jeroni Galceran als 23 de Mars de 1873. Reposi la seva ànima en la pau de Crist». Aquesta Creu fou destruïda en 1936. Anys més tard, per iniciativa privada, amb el suport de l'Ajuntament de les Masies de Voltregà, s'inicià la reconstrucció del monument, que s'inaugurà el dia 1 de maig de 2003. «Vinyolas, Aplech tradicionalista», *La Hormiga de Oro*, núm. 26, 1912, 407. Joan Anton ABELLAN I MANONELLAS. «Els Galceran: una nissaga carlina de Prats del Lluçanès», *Ausa*, núm. 158 (2006), 563-599.

Això es posà de manifest en moltes ocasions. Per exemple, *El Correo Catalán* de 3 de febrer de 1903 publicava una carta dels seminaristes de la Seu d'Urgell protestant enèrgicament contra l'actuació de *La Veu de Catalunya*, diari de tendència catalanista.¹¹ La polèmica s'originà perquè en les negociacions que hi hagué entre els carlins i la Lliga per presentar candidatures conjuntes de cara a les eleccions, circulà el rumor que a la candidatura per Barcelona es reservava un lloc per Vázquez de Mella. *La Veu*, en l'edició vespertina del dia 29 de gener de 1903, es manifestà absolutament en contra d'aquesta eventualitat. Al·legava que la candidatura per Barcelona havia de ser per persones conegudes pel seu catalanisme i nascudes a Catalunya i no s'hi havia d'incloure Vázquez de Mella per molt «autonomista» o «fuerrista» que fos.

Aquestes manifestacions de *La Veu* provocaren la reacció dels carlins i durant un temps *El Correo Catalán* anà publicant tot un seguit de cartes de protesta contra l'actitud del diari catalanista. Una d'aquestes cartes és la que els seminaristes de la Seu d'Urgell adreçaren als seminaristes de Solsona adherint-se a la protesta que aquests havien fet contra *La Veu*. Transcrivim la carta publicada per *El Correo Catalán* del 18 de març de 1903:

«Als Seminaristes de Solsona

Encara que tart, venim també 'ls estudiants de la Seu d'Urgell a unirnos a la vostra protesta contra el Porta-estandard del catolicisme liberal La Veu de Catalunya.

Si no ho fessim nosaltres, podria pensarse, y ab rahó, que 'ls joves que avui cursem en lo Seminari de La Seu havem degenerat en nostra fe catòlica y en nostre Credo polítich, y que no som ja ni formem part d'aquella valenta nissaga que alletada per la doctrina pura y exemples heróichs del gran bisbe Caixal, estigué sempre al seu costat per defensar pam a pam los drets imprescriptibles de la Iglesia y d'Espanya, especialment de Catalunya la nostra patria chica.

Sentim la defecció d'un periódich que en son principi semblava volia esser lo propagandiste del catalanisme y regionalisme verament católich: pero havem de recordar aquí aquell adagi popular: que no hi ha mal que per bè no vingui. Ja de molt temps s'entreveia que'l regionalisme que defensava La Veu de Catalunya era un mesticisme de mala catadura: Latet anguis sub herba. Per fi, trepitjantli, diriam, la cúa al reptil, ha tret lo cap, y ha manifestat clarament que el camí

11. *La Veu de Catalunya*, 29 de gener de 1903.

que segueix La Veu per força ha de portar al precipici á tots quants s'inspiren en la seva emmetzinada lectura.

Donchs nosaltres protestem també y molt alt del catalanisme y regionalisme bort de La Veu de Catalunya que no fa altra cosa que malmetrer la bona causa que nosaltres defensém.

Vos saluden de tot cor molts del estudiants del seminari de la Seu, que encara que viuen en mitj dels Pirineus no senten refredarse en son pit lo foch d'amor a Déu, á la Patria i al R...

Seu d'Urgell, 14 de març de 1903.¹²

Del text de la carta, en queda clar que els seminaristes, que es confessaven carlins, protestaven contra la *La Veu de Catalunya*, no pel seu catalanisme sinó pel seu liberalisme que «*per força ha de portar al precipici á tots quants s'inspiren en la seva emmetzinada lectura*». El retret que els seminaristes de la Seu d'Urgell, com els de Solsona i els dels altres seminaris catalans, fan a *La Veu* és el de ser «*porta estandard del catolicisme liberal*» i, per tant, portaestandard d'un catalanisme «*bord*». El carlins no feien qüestió del catalanisme, com hem dit, el problema era el liberalisme. Un catalanisme que obviava les arrels cristianes era un catalanisme «*bord*». És evident que els carlins havien fet seva i defensaven l'afirmació de Torras i Bages: «Catalunya serà cristiana o no serà».

1.3. Josep Pedreny deixa el seminari

En l'expedient acadèmic de Josep Pedreny consta que l'any 1892 deixà el Seminari de Tortosa en obtenir una beca per anar al *Colegio Español de Roma*. Durant el curs 1892-1893, estudià Teologia a la Gregoriana, però, segons la Sra. Núria Abelló (descendent de la seva germana Maria Pedreny), a Roma Josep Pedreny tingué una crisi vocacional, deixà els estudis eclesiàstics i tornà a Catalunya, on inicià la seva carrera professional com a periodista.

12. *El Correo Catalán*, 18 de març de 1903, 2. (Mantenim l'ortografia original).

II. JOSEP PEDRENY, PERIODISTA

Josep Pedreny, durant els anys d'estudi al Seminari de Tortosa i posteriorment l'any que passà a Roma, havia adquirit una sòlida preparació intel·lectual, i dintre del periodisme carlí feu una carrera que podem qualificar de brillant.

Abans d'endinsar-nos en la carrera periodística de Pedreny, val la pena que ens fixem com entenia el periodisme. Quan ja feia molts anys que es dedicava a aquesta professió, en 1926, ell mateix ho exposà en el número extraordinari d'*El Correo Catalán* per commemorar el cinquantenari de la seva fundació, al qual ja ens hem referit. Pedreny, que aleshores n'era cap de redacció, en un article que titulà «*Nuestras bodas de Oro. Historial de lealtad*» i en el qual repassava la història del diari des dels seus inicis fins a aquell moment, plasmà el seu concepte del periodisme:

«Y es que, para nosotros, el periodismo no es un negocio, sino un apostolado, que debe ejercerse con verdadera vocación y espíritu de sacrificio. Solamente entendiéndolo y practicándolo así, es como la buena prensa podrá llevar a cabo su altísima misión, ya que al periódico y al periodista católico les están vedadas muchas cosas que en otros campos se aceptan sin escrúpulo alguno.

*Alejados de toda concomitancia impura, en nuestra larga actuación, siempre y en todas las ocasiones, no nos ha guiado otro interés que el de servir a la causa que hemos jurado defender hasta la muerte, deseando que nos sirva de mortaja la gloriosa bandera de nuestros amores...».*¹³

Aquests són els elements que van guiar l'activitat periodística de Josep Pedreny i els tingué sempre presents. Pedreny, al llarg de la seva trajectòria professional, actuà com a periodista catòlic i carlí i aquests dos ideals –que per als carlins anaven lligats– foren el motor de tota la seva vida. Per altra banda, aquest concepte del periodisme que tenia Pedreny era el de la premsa carlina d'aleshores.

Quan Pedreny tornà de Roma, la seva primera destinació com a periodista fou *El Correo de la Provincia. Diario de intereses morales y materiales avisos y noticias*. Era un diari carlí de Tarragona. La direcció

13. JOSÉ PEDRENY. «Nuestras bodas de oro. Historial de lealtad», número extraordinari d'*El Correo Catalán*, 1926.

i administració estava situada a la rambla Sant Carles, núm. 53, 1r. Havia estat fundat per Joan Baptista Falcó.¹⁴ El primer número aparegué l'1 de març de 1892. En foren directors Ramon Nolla i Martí,¹⁵ el mateix Joan Baptista Falcó i Lluís de Salvador Piñol.¹⁶ Un dels redactors fou Santiago Tarín Garcís, canonge lectoral de Tarragona. Joan Prats i Salas, citant Prats i Batet, diu que l'arquebisbe Costa i Fornaguera fou un dels principals accionistes del diari.¹⁷ En aquesta publicació començà la tasca professional de Josep Pedreny, la qual anà sempre unida a la seva activitat política.

2.1. Militància política

Pedreny era membre de la Comunió Tradicionalista –partit carlí– i un membre compromès amb l'organització, primer a Tarragona i després a Barcelona. Molt probablement el carlisme li venia per tradició familiar, ja hem dit abans que el Priorat no fou una comarca especialment carlina però en el seu poble natal, La Figuera, hi havia constituïda una junta local, és a dir, el carlisme hi comptava amb una certa organització. I ser carlí era sinònim de ser antiliberal.

En tots els articles de Pedreny, des que va començar la seva activitat periodística fins al final (1892-1939) hi ha una crítica constant al liberalisme. És una crítica que, com hem dit anteriorment, ja estava molt present en els

14. *Joan Baptista Falcó i Cisterna*, advocat i periodista. (Girona, 23 de gener de 1865–17 d'octubre de 1901). Fou director d'*El Correo de la Provincia*, de Tarragona, de *La Comarca Leal*, de Vic, d'*El Nuevo Cruzado*, de Barcelona. Fundà i dirigí la *Biblioteca Popular Carlista*. També col·laborà en *El Correo Español*, de Madrid, i la *Hormiga de Oro*, de Barcelona. Jaime del BURGO, *Bibliografía del siglo XIX...* 344.

15. *Ramon Nolla i Martí* (Tarragona, 1 de novembre de 1839–Barcelona, 9 de desembre de 1911). Estudià Medicina a la Universitat de Barcelona. L'any 1872 fou nomenat Delegat a Tarragona de la Junta Carlina d'Armament i Defensa de Catalunya i Cap de la Sanitat Militar Carlina de Tarragona. Durant la guerra establí diversos hospitals al Maestrat i organitzà el Cos de Sanitat Militar de l'Exèrcit Carlí del Centre. L'any 1875 fou nomenat metge del famós batalló navarrès de «*Guías del Rey*» fins l'acabament de la guerra. El 28 de febrer de 1876 emigrà a França amb Don Carles de Borbó. Tornat a Tarragona, es dedicà a l'exercici de la medicina i s'incorporà a la lluita política. Fou metge cirurgià de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona. Per complicitat en els preparatius del Fets de Badalona, d'octubre de 1900, passà uns dies a la presó. Barón de ARTAGÁN, *Príncipe heroico y soldados leales*. Barcelona: 1912, 273-277.

16. *Lluís de Salvador i Piñol* fou cap del tradicionalistes a les comarques tortosines.

17. Joan PRATS I SALAS. *El carlisme sota la Restauració: el partit carlí a la província de Tarragona*. Tarragona, 1990, 98, nota 280.

primers teòrics del carlisme, els quals van adonar-se que aquell nou règim que es pretenia implantar, sobre bases polítiques i religioses diferents de les tradicionals, duia a l'establiment de la revolució, més «ordenada» si la feien els moderats o més «barroera» si la feien els progressistes, però, en definitiva, revolució. Com diu el doctor Cristóbal Robles Muñoz:

«La postura ante una ideología [el liberalisme] que había desencadenado el proceso revolucionario del XIX definía la identidad católica, convirtiéndose en el eje en torno al cual se vertebraban todos los signos de pertenencia o de disidencia respecto a la Iglesia.»¹⁸

2.2. Editorials de Josep Pedreny a «El Correo de la Provincia»

En aquest diari Pedreny no signà mai amb el seu nom. Aleshores, generalment, els periodistes no signaven les seves col·laboracions i si ho feien era amb pseudònim, o simplement amb les inicials, i molt poques vegades amb el nom sencer. A partir de l'any 1893 trobem en *El Correo de la Provincia* algunes columnes, que podem considerar l'editorial, signades amb una P., la inicial del cognom, Pedreny. Per exemple, el dia 10 de gener de 1894 n'hi ha una que portava per títol «*Italia una*» i que feia referència a la consigna amb la qual es va procedir a la usurpació de tots els trons regnants a la península italiana: els ducats de Parma, Mòdena, Toscana i Nàpols i els Estats Pontificis.¹⁹ Tres dies després, el 13 de gener, un altre article, «*La Revolución en Italia*», signat també amb la inicial, analitzava la difícil situació política i social que vivia Itàlia en aquells moments, sacsejada per violents aldarulls en algunes ciutats de Sicília. El periodista, després d'exposar els fets, afirmava que la situació política i social d'Itàlia era greu, però que s'hi havia arribat per ordre natural: aquella situació no era sinó la conseqüència de trenta-cinc anys de règim liberal, sectari i maçònic.²⁰

18. Cristóbal ROBLES MUÑOZ. «La *Cum Multa* de León XIII y el movimiento católico en España (1882-1884), dins *Hispania Sacra*, núm. 39, 1987, 297.

19. P.: «*Italia una*», dins *El Correo de la Provincia*, Tarragona, 10 de gener de 1894, 1.

20. P.: «*La revolución en Italia*», dins *El Correo de la Provincia*, 13 de gener de 1894, 1.

En una altra columna, també signada amb una P., de data 28 de desembre de 1893, amb el títol «*Esto está mal*» es referia als atemptats dels anarquistes Paulino Pallás, al Liceu de Barcelona, i Auguste Vaillant, al Palais Bourbon de París, seu de l'Assemblea Nacional de França, el 9 de desembre de 1893. Pedreny observava que l'anarquisme no era flor d'un dia, sinó que feia temps que s'estava gestant i n'explicava l'origen:

*«Nada de anarquía, nada de exageraciones democráticas, se decía, por los que se han elevado sobre el pedestal de las masas, y después cambiando de tono se añadía: nada tampoco de supersticiones, nada de pretensiones fanáticas; libertad en las ideas, indulgencia en las costumbres, derechos del hombre; nada de deberes para con Dios, y de la moral cristiana, porque podéis prescindir de Dios y quedaros sin moral cristiana. He aquí la génesis del anarquismo.»*²¹

El conflicte hispanomarroquí també fou objecte de l'atenció de Josep Pedreny. El 30 de novembre de 1893, una columna –signada amb la seva inicial– portava per títol «*¡Viva España!*» i feia referència al conflicte de Melilla. Afirmava que el sentiment d'amor a la pàtria, després del religiós, és el més intens en el cor de l'home. També el 7 de desembre tornava a tractar el mateix tema amb el títol «*Nuestras tropas en África*» i expressava la solidaritat amb els soldats espanyols que havien anat a terres de Melilla per assegurar, amb la seva presència, la continuació de les obres de protecció d'aquella plaça.²²

El 25 de febrer de 1894, la columna del nostre periodista –signada també amb la inicial– es titulava «*Los amigos del Papa*» i la dedicava a la qüestió romana. Començava així:

«Entre los hijos de la Iglesia católica, han de considerarse como los más ardientes ó fervorosos amigos del Santo Padre, aquellos que, á más de confesar sus prerrogativas espirituales de Primado de la Cristiandad, de infalible en materia de fé y costumbres, de Pastor y Jefe universal de los fieles y de los obispos de todo el Orbe, reclaman de urgencia para Su Santidad el dominio temporal sobre Roma y los Estados pontificios de qué debe ser Rey por derecho indiscutible, fundado en los títulos más legítimos é imprescriptibles y en la posesión

21. *El Correo de la Provincia*, 28 de desembre de 1893, 1.

22. *El Correo de la Provincia*, 7 de novembre de 1893, 1.

más de diez veces secular del trono de Roma y de sus Estados, de cuya posesión, legítima y justa por todos los capítulos del derecho civil y eclesiástico, han privado á la Santa Sede los gobiernos usurpadores é impíos, enemigos declarados de la Iglesia de Cristo y del Romano Pontificado.

Pedreny continuava argumentant que els vertaders amics del Papa tenien un deure en aquesta qüestió i havien d'encaminar els seus esforços a la plena restauració del poder temporal de la Santa Seu, i donat que fins el moment tot el que s'havia fet no havia estat suficient, reclamava l'organització d'una croada que s'hauria de reunir en un país catòlic, sota la direcció d'un Príncep catòlic, que:

«...vaya á Roma resueltamente á rechazar la fuerza con la fuerza, á presentar la batalla decisiva y á romper las cadenas con que la Revolución tiene preso y esclavo al Romano Pontífice, Representante en la tierra del que es Rey de Reyes y Señor de Señores.»

Però Pedreny també observava que tots els països de la Cristiandat en aquells moments estaven regits per governs ateus, maçònics o liberals i, per tant, era una necessitat absoluta que en una d'aquestes nacions es restaurés un govern catòlic, amic del Papa i sense compromisos amb governs impius. Aquest govern –continuava dient Pedreny– no podia ser altre que la monarquia tradicional, catòlica, representada en un sobirà legítim, amic fervent i fill devot del Romà Pontífex. I encara ho concretava més:

«Escusado es decir que en los párrafos transcritos hemos aludido á la restauración de la España católica mediante la restauración de la dinastía de Don Carlos de Borbón.

Luego los que militan por esta sagrada Causa y ansían su triunfo como medio para resolver la cuestión romana en un sentido favorable á la Cristiandad, éstos, y no otros, son los más verdaderos y más fervorosos amigos del trono de Su Santidad.»

Pedreny seguia el seu raonament i afirmava que si aquests eren els amics del Papa no ho eren els qui professaven el catolicisme, però acceptaven situacions, principis i governs que reconegueren el robatori sacríleg de la Itàlia oficial, ni aquells que s'espantaven quan es tractava de resoldre la qüestió romana amb procediments de força, els únics possibles –deia Pedreny–, perquè la força només es podia combatre amb la força. Tampoc

eren amics del Papa els diputats i senadors que no protestaven contra l'afirmació canovista que la qüestió del poder temporal només afectava Itàlia, ni tampoc aquells que quan en els Congressos catòlics protestaven contra la usurpació de Roma, si els italians exigien satisfaccions les hi donaven. Finalment, els menys amics del Papa eren aquells que en documents públics o oficials es negaven a posar la seva signatura quan hi figurava l'expressió *¡Viva el Papa-Rey!* Pedreny conclouia:

«Si estos últimos, menos amigos del Papa, llegasen á valerse de obras puramente católicas, como son las peregrinaciones, con el siniestro fin de dar consistencia á situaciones y gobiernos enemigos del Papa-Rey, reunirían la hipocresía á la más refinada maldad y se harían dignos del desprecio de los hombres honrados.»²³

Aquí estava al·ludint a tots els qui al llarg del segle XIX pretengueren fer compatible el credo liberal amb la doctrina catòlica, rebutjant per tant sistemàticament el Dret públic cristià que, en definitiva, constituïa la base del tradicionalisme polític europeu i, per tant, del carlisme a Espanya.

Òbviament, totes aquestes afirmacions del nostre periodista les hem d'entendre dins del context històric en què sorgiren; en efecte, tota la literatura i tots els fets històrics no poden interpretar-se al marge del moment i de la mentalitat en què es produïren. La idea subjacent a les afirmacions de Pedreny era que el poder temporal, des d'un prisma cristià, hauria de respectar el criteri del poder espiritual en totes aquelles qüestions en què ambdues normatives anaven juntes. I això, bé que rebutjat pels sistemes polítics vigents, continuava essent part essencial de la doctrina tradicionalista.

2.3. Fi d'«*El Correo de la Provincia*»

El Correo de la Provincia deixà de publicar-se en 1896. El dia 13 de novembre d'aquell any, l'editorial, signada per la redacció, portava per títol «*Fin de nuestra misión*». Amb aquesta columna el diari s'acomiadava dels seus lectors i explicava quins havien estat els seus propòsits durant els quatre anys de la seva existència que havien transcorregut lluitant sempre

23. *El Correo de la Provincia*, 25 de gener de 1894, 1.

amb convicció i lleialtat a la bandera que aixecà el primer dia. Afirmava també que *El Correo* contribuï, a costa d'innombrables sacrificis, a fer que la província tingués una publicació:

«...eminentemente católica, dispuesta a defender en primer término los intereses sacratísimos de nuestra madre la Iglesia, poniéndonos incondicionalmente á las órdenes de su augusto y venerable representante en esta Archidiócesis; después de haber trabajado incesantemente para que, lo mismo en el pueblo que en la ciudad, llegara esa organización admirable que nos trazó el ilustre representante del augusto Duque de Madrid, después de haber consagrado nuestra humilde pluma á defender los intereses sacratísimos de esta comarca, de esta «patria chica», a la que siempre rendiremos fervoroso culto, llorando como propias sus desgracias y... es por demás dolorosísimo tener que dar el adiós á nuestros lectores queridísimos, á nuestros colaboradores que, de modo desinteresado, nos han ayudado a sobrellevar la pesada carga...»²⁴

El Correo de la Provincia ja no va tornar a sortir.

III. DIRECTOR D'EL CORREO DE TORTOSA

La segona destinació de Pedreny com a periodista fou *El Correo de Tortosa*. Sobre aquest diari, que va tenir tres èpoques, hi ha una certa confusió. Navarro Cabanes diu que va aparèixer el 4 de juliol de 1896, però Antonio Palau ens dóna la referència següent: «*El Correo de Tortosa. Diario carlista*. Tortosa, Imp. José L. Foguet, 1881-1896.»²⁵ Aquesta referència tampoc és exacta i és que el diari canvià diverses vegades el subtítol de la capçalera. El primer número, de 3 d'agost de 1882, s'estrenà amb una editorial signada per la redacció i que portava per títol «*Nuestro programa*». Davant la possibilitat que alguns consideressin innecessària l'aparició d'una nova publicació per defensar els principis catòlics, sobretot tenint en compte que a Tortosa ja n'hi havia unes quantes, la redacció ho justificà amb l'argument que no

24. *El Correo de la Provincia*, 13 de novembre de 1896, 1

25. José NAVARRO CABANES, *Apuntes bibliográficos de la prensa carlista*. Valencia 1912, 203. Antonio PALAU Y DULCET, *Manual del librero hispanoamericano*. Barcelona, 1951, t. IV, 125. *200 anys de premsa diària a Catalunya*, [Barcelona], 1995, 198-199.

totes les qüestions controvertides es tractaven a tots els diaris, i semblava apuntar que la premsa catòlica hauria de tenir una certa especialització. Per altra banda, preveient que els atacs als principis catòlics, que es podien observar a la ciutat de Tortosa en aquells moments anirien en augment i que la lluita seria aferissada en el terreny de la premsa, un dels predilectes dels enemics del catolicisme, el que es proposava aquest nou diari era posar fre a aquest mal. Que era un diari catòlic antiliberal quedava patent quan parlava de la «*defensa de la doctrina catòlica en toda su pureza*», i sintetitzava els principis que l'informaven amb la següent declaració:

*«En punto a moral y creencias, las católicas íntegras; con Roma y por Roma siempre, sin apartarnos ni una línea de sus enseñanzas. Tocante a intereses materiales y de la localidad... apoyar siempre lo más beneficioso al país, dedicando preferente atención a aquellas empresas que más favorezcan a nuestra ciudad.»*²⁶

Un programa coherent amb el que resava la capçalera: *El Correo de Tortosa: diario católico de intereses comerciales y agrícolas*. Era un diari antiliberal, però no es confessava carlí.

Aquesta primera època del diari va del 3 d'agost de 1882 fins al 16 de juliol de 1890 i encara entre 12 d'abril de 1889 i el 2 de gener de 1890 va canviar de nom i va adoptar el de *Diario Dertosense*.

3.1. «*El Correo de Tortosa*», diari carlí

La segona època del diari s'inicià el dia 4 de juliol de 1896 convertit ja en *El Correo de Tortosa: diario tradicionalista de avisos y noticias*; en foren directors Ramon Vergés Paulí, Manuel Maria Queralt i el nostre Josep Pedreny Matheu.²⁷ Prats, en una nota a peu de pàgina, ens diu que en aquesta segona etapa el diari, junt amb el seu director Josep Pedreny, sofí nombroses persecucions, fins que, a conseqüència del fets de Badalona

26. *El Correo de Tortosa*, 3 d'agost de 1892, 1

27. *Ramon Vergés Paulí* (Tortosa, 23 de juny de 1874—Illa de Mar, 7 d'agost de 1938). Treballà com a responsable de la *Mutua General de Seguros* y com a administrador de l'escorxador municipal de Tortosa. El 1890, publicà el primer article a *El Correo de Tortosa*. En 1908 fundà el setmanari *La Libertad*, que dirigí més de cinc anys usant el pseudònim *Vinicius*. Col·laborà en moltes altres publicacions. Publicà algunes obres sobre costums i tradicions tortosines, de singular importància per a la historiografia local.

(1900), fou suspès i no va tornar a sortir fins l'any 1922, però ja amb una orientació exclusivament catòlica.²⁸

En el núm. 1 de la segona època, *El Correo de Tortosa* es manifestava clarament com un diari carlí i obria la primera pàgina amb les adhesions, en primer lloc al Sant Pare, després a D. Carles de Borbó, al bisbe de la diòcesi, al marquès de Cerralbo,²⁹ i al cap provincial del carlisme a Tarragona, el marquès de Tamarit.³⁰ Aquestes adhesions anaven signades per la redacció, però segurament hi havia la mà de Josep Pedreny. En la primera, adreçada, al Papa manifestaven:

*«Somos carlistas y por consiguiente católicos; pero católicos de verdad, sin distingos ni mixtificaciones de ninguna clase, y a la manera que la palabra “Dios”, la primera de nuestro lema, así también la defensa de los sagrados intereses de la Religión constituye para nosotros el más fundamental de los deberes».*³¹

Aquest és un argument constant: no hi ha publicació, manifest, discurs, míting, aplec, en què no aparegui aquesta afirmació. El principi religiós és el principi bàsic al qual s'han d'adequar els altres.

28. Joan PRATS I SALAS, 93, nota 266.

29. *Enrique de Aguilera y Gamboa*, marquès de Cerralbo (Madrid, 8 de juliol de 1845-27 d'agost de 1922). La casa de Cerralbo, amb grandesa d'Espanya, era una de les famílies nobiliàries més antigues de Castella. Enrique de Aguilera es distingí per la seva afició als estudis històrics i literaris. Fou membre de la Real Academia de la Historia. En 1871 fou elegit diputat a Corts per Ledesma, Salamanca, –i s'adherí a la minoria catolico-monàrquica del Congrés. En 1885 fou nomenat senador per dret propi. De gener a març de 1890, el marquès de Cerralbo realitzà un viatge de propaganda carlina per Catalunya i s'organitzaren actes a molts llocs, entre els quals Barcelona, Tarragona, Tortosa, Vic, Poblet, Olot, Manresa, Igualada i d'altres. Carles VII el nomenà delegat seu a Espanya i es dedicà a organitzar el carlisme per posar-lo en condicions de lluitar dintre de la legalitat. Dirigi els treballs electorals de l'any 1891, de 1896 i 1897. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo*. Barcelona, 1913, 23-34.

30. *Josep de Suelves-Montserrat i de Montagut*, novè marquès de Tamarit (Tortosa, 1850-Madrid, 1926). Fou membre de la secretaria del rei carlí, que el nomenà vescomte de Montserrat; lluità a la tercera guerra carlina i a la guerra russo-turca (1877-1878) com a cap d'un regiment de cosacs, i participà en la batalla de Plevna on guanyà, juntament amb Carles VII, la medalla d'or del valor militar. L'any 1893 fou nomenat president de la Junta Provincial Carlina de Tarragona. Sortí elegit diputat a Corts per Tarragona en 1896-99, 1901-02, 1906-07. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo*, 1913, 23-33.

31. *El Correo de Tortosa*, 4 de juliol de 1896, 1.

3.2. Temàtica dels articles de Josep Pedreny

A partir del segon número, el del 5 de juliol, l'editorial anirà sempre signada amb la inicial del cognom del director, Pedreny. La d'aquest dia 5 es titulava «*Los carlistas y la opinión*». Aquí l'autor es manifestava clarament com a periodista compromès amb la causa de la legitimitat. Els temes que tractà Pedreny en els editorials d'*El Correo de Tortosa* foren diversos. Amb un estil clar i directe, anirà desgranant les qüestions d'actualitat i les analitzarà a la llum de la doctrina del tradicionalisme polític. De vegades seran temes doctrinals, altres cops comentarà notícies que aleshores eren d'actualitat, com la guerra de Cuba o el conflicte hispanomarroquí o qüestions de política interior.

La columna del dia 7 de juliol de 1896, es titulava «*Monarquía y Federación*». Aquest era un tema cabdal de la doctrina carlina; Pedreny argumentava, seguint la doctrina de Balmes, que encara que, parlant d'una manera abstracta i general, les formes de govern són indiferents perquè el que és essencial són els principis i no la forma, però feia notar que quan es tracta d'un poble o nació determinada ja no és indiferent la forma de govern, sinó que, atesos els costums, la tradició, el caràcter, la constitució interna d'un determinant poble, hi ha formes de govern que s'adeqüen millor al seu caràcter històric. En el cas d'Espanya, la monarquia és la forma de govern més adient a la constitució interna del país i a la seva manera de ser tradicional. Per aquestes raons, conclouia Pedreny, els carlins són monàrquics, no partidaris del cesarisme despòtic, com de vegades se'ls ha atribuït pels seus detractors. El carlisme volia una monarquia amb Corts, però no unes Corts a la moderna, sinó unes Corts amb representació per classes (el clergat, la noblesa, el poble, el comerç, la indústria, l'agricultura, les ciències, les arts, la cultura..) i en les quals els diputats estiguessin incapacitats per exercir qualsevol altre càrrec i tinguessin mandat imperatiu. A més, el carlisme concebia aquest monarquia com una monarquia federal. Pedreny sostenia que monarquia i federació no eren idees antagòniques, perquè una cosa són les formes de govern i una altra els principis politicoadministratius que les sustenten, i així com pot haver-hi una república federal també pot haver-hi una monarquia federal. I amb el seu estil tan directe Pedreny seguia dient:

«Sí, queremos que tengan vida propia, la región, la provincia y el municipio, y no queremos que Madrid sea el estómago de España,

*ese gran vivero político, que todo lo acapara, que todo lo concentra, cual si el resto de España y los españoles no fúesemos de Dios».*³²

Un altre tema que tractà Pedreny fou el de la *unió dels catòlics*, un tema molt polèmic.³³ El dia 20 de juliol de 1896 aparegué una columna amb el títol «*Católicos Alerta*» advertint que es tornava a parlar de la unió dels catòlics. La columna no anava signada, però s'hi endevinava l'autoria de Josep Pedreny. Deia que la unió dels catòlics era imprescindible i urgent, però l'autor es preguntava en quin terreny s'havia de plantejar aquesta unió, sobre quina base, i la resposta que donava era clara: en el terreny polític. La unió s'hauria de verificar en aquest terreny perquè en les qüestions religioses tothom estava d'acord. Aquesta unió en el terreny de la política la considerava imprescindible per formar un nucli de forces compacte i ben organitzat que contrarestés i anul·lés l'acció del liberalisme en totes les esferes. I afegia:

*«La unión de los católicos no debe ser una unión meramente platónica, la unión de los católicos no debe servir únicamente para celebrar comuniones y novenarios y fiestas religiosas con más o menos aparato y solemnidad; la unión de los católicos no debe de estar circunscrita al fondo de las sacristías, es preciso que salga fuera, es preciso que sea una unión de resultados prácticos, que deje sentir su influencia en todas partes, en las leyes, en la política, en la administración y en todos los organismos y funciones de la vida social. La unión de los católicos debe ser por consiguiente un núcleo de fuerzas dispuestas para la lucha en todo orden, ó si se quiere, una comunión, un gran partido de católicos unidos bajo unas mismas aspiraciones y fines políticos.»*³⁴

32. *El Correo de Tortosa*, 7 de juliol de 1896, 1.

33. Sobre el tema de la unió dels catòlics hi ha abundant documentació a Ramon CORTS I BLAY, *Regests de la documentació del segle XIX sobre Catalunya i la Santa Seu conservada a l'Arxiu Secret Vaticà. II Fons de la Nunciatura de Madrid (1877-1887)*. Barcelona 2007, 16, 307-308, 354, 357-360, 376-378. Del mateix autor, *Regests de la documentació del segle XIX sobre Catalunya i la Santa Seu conservada a l'Arxiu Secret Vaticà i a la secretaria d'Estat. III Fons de la Secretaria d'estat (1877-1899)*. Barcelona, 2015, 55, 73, 75-76, 80, 84-89, 93-95, 102-103, 108-110, 116-117, 121.

34. *El Correo de Tortosa*, 20 de juliol de 1896, 1.

El periodista observava que aquest partit existia: era el partit carlí que mai no abdicaria del principi de la legitimitat per anar a raure als peus d'unes institucions liberals «*llorando como débiles mujeres en el fondo de las sacristías las desdichas de la Patria*». És a dir, la unió era necessària però per ser eficaç no es podia circumscriure només a l'àmbit religiós, havia de tenir «*resultados prácticos*» i per això era imprescindible que sortís d'aquest àmbit i que es visualitzés en les lleis, en la política, en l'administració, és a dir, en tots els nivells de la societat.

El pensament de Pedreny sintetitzava perfectament el pensament del partit carlí –la Comunió Tradicionalista– sobre un punt tan vidriós com el de la unió dels catòlics. També demostrava com els carlins s'havien adonat que la revitalització del carlisme ja només era possible entrant en el joc polític. Si en altres temps ho havien intentat per la via de les armes (i encara ho van tornar a intentar en els Fets de Badalona del 1900), en aquells moments l'única via possible era la de la participació política dintre de la legalitat.

El dia 2 de gener de l'any 1897, *El Correo de Tortosa* variava el subtítol i apareixia com a *Órgano de la Comunió Tradicionalista en la Provincia de Tarragona*.

Aquest dia l'editorial sortí amb un cos de lletra més gran de l'habitual i amb el títol: «*A los carlistas de la provincia de Tarragona*». S'hi reproduïa una carta del marquès de Tamarit, cap provincial del carlisme, comunicant que la Junta Provincial havia decidit que el *El Correo de Tortosa* fos l'òrgan oficial del carlisme tarragoní.³⁵

A l'època que tractem, el carlisme comptava amb una organització força estructurada. La província de Tarragona estava dividida en vuit districtes: Tarragona, Tortosa, Falset, Montblanc, Valls, Gandesa i el Vendrell, cadascun amb una Junta de districte, excepte el Vendrell, que depenia directament del cap provincial. De cada Junta de districte, en depenien les Junes locals, constituïdes en els municipis d'aquella demarcació on hi ha havia un nombre suficient de carlins per poder constituir una junta. Josep Prats i Salas, citant *El Correo de la Provincia*, diu que a finals del segle XIX i principis del XX, a Tarragona hi havia 123 Junes locals, és a dir, dos de cada tres municipis, tenien junta carlina. A partir de 1897, el carlisme, a Tarragona, comptà també amb un òrgan oficial, *El Correo de Tortosa*, que ajudaria a aglutinar els correligionaris de la província.

35. *El Correo de Tortosa*, 2 de gener de 1897, 1.

Aquesta funció d'*El Correo de Tortosa* dins l'organització del carlisme tarragoní fou, però, per poc temps perquè, com hem vist, després dels Fets de Badalona, el 31 d'octubre de 1900, el diari fou suspès, com tota la premsa carlina. El mateix *El Correo Catalán* hagué de canviar la capçalera i durant uns quants mesos sortí amb el nom d'*El Fénix*.³⁶

El Correo de Tortosa no tornà a aparèixer fins l'any 1922 però ja no com a diari carlí. Josep Pedreny, aleshores, passà a *El Correo Catalán*.

3.3. Josep Pedreny, periodista d'«*El Correo Catalán*»

L'any 1902, a la mort del director de *El Correo Catalán*, Lluís M. de Llauder,³⁷ ocupà la direcció Salvador Morales, el qual fins aleshores n'havia estat redactor en cap. El periodista Salvador Morales³⁸ anteriorment ja havia col·laborat amb Llauder quan aquest havia fundat, a Madrid, *El Correo Español*. La direcció de Morales fou breu, perquè poc temps després, el

36. Joan PRATS I SALAS, 156 i s.

37. Lluís M. de Llauder, marquès de Valteix, títol carlí (Madrid, 8 de maig de 1837—Barcelona, 10 de juny de 1902). Durant el Sexenni revolucionari, defensà el programa carlí a Catalunya des del diari *La Convicción*. Es distingí per la seva activitat en el terreny de la premsa i la propaganda. A les Corts de 1871 fou elegit diputat per Berga, votat gairebé per tots els que acudiren a les urnes. Entre 1876 i 1888, Llauder es dedicà a la direcció d'*El Correo Catalán* i a la propaganda i es convertí, junt amb Sardà i Salvany, en un dels publicistes més importants del catolicisme. En la escissió de Nocedal, Llauder demostrà una total fidelitat a Don Carles, la qual fou recompensada en 1889 amb la direcció regional de Catalunya. A les eleccions legislatives de 1891 tornà a sortir elegit per Berga i a les legislatives de 1896, senador per Girona. Malgrat tots els càrrecs i distincions honorífiques, la contribució més important de Llauder al carlisme fou en el camp del periodisme en el qual invertí el seu temps i la seva fortuna personal. Fou el propietari i director del principal diari carlí de Catalunya, *El Correo Catalán*, com ho havia estat també de *La Convicción* i de *La Hormiga de Oro*. Jordi Canal, en el seu llibre *Banderas blancas, boinas rojas*, titula el capítol VI dedicat a Llauder: «Llauder o el sacerdocio de la Causa» i diu que la seva coherència ideològica i personal es fonamentava en tres eixos: la intransigència catòlica, la fidelitat incondicional al rei carlí Carles VII i el manteniment de les formes tradicionals. Jordi CANAL, *Banderas blancas, boinas rojas: una historia política del carlismo, 1876-1939*. Madrid 2006, 159-197.

38. Salvador Morales i Marcén, periodista carlí (Épila, Aragó, ca. 1836—Madrid, 1914). A la tercera guerra, dirigí en campanya el diari oficial del carlisme *El Cuartel Real*. Ja en temps de pau es dedicà a la propaganda dels ideals catolicomonàrquics dirigint *El Papeleto*, de Madrid, *El Intransigente*, de Saragossa, *El Almogavar Leridano* de Lleida, *el Correo Catalán*, de Barcelona, i *El Correo Español*, de Madrid. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo*, p. 84-89.

24 de febrer de 1903, es constituí la societat anònima «Fomento de la Prensa Tradicionalista»,³⁹ de la qual foren fundadors i accionistes homes molt destacats del carlisme català, encapçalats pel duc de Solferino,⁴⁰ en aquells moments cap de la Junta provincial de Barcelona. El Consell nomenà com a nou director Miquel Junyent Rovira⁴¹ i Salvador Morales tornà al càrrec anterior de cap de redacció.

Quan Salvador Morales deixà *El Correo Catalán* per reincorporar-se a *El Correo Español*, a la mort del seu director, Benigno Bolaños (*Eneas*),⁴² Josep Pedreny passà a ocupar el lloc de Morales, o sigui el de cap de redacció.

39. A la mort de Lluís M. de Llauder, dirigents del carlisme barceloní iniciaren converses per tirar endavant un projecte editorial. El 24 de febrer de 1903 es constituí la societat anònima Fomento de la Prensa Tradicionalista. Els fundadors i primers accionistes en foren Manuel de Llanza y Pignatelli de Aragón (duc de Solferino), Tomàs d'Aquino Boada i Borrell, Manuel Sivatte Llopart, Ramon Enrich i Albareda, Joaquim Gelabert i Cuyàs i Jaume Arbós Bigorra. Entre tots subscripiren un capital social de 500.000 pessetes, repartit en accions de 500 pessetes cadascuna. El primer consell d'administració el formaren els mateixos fundadors amb la incorporació de Pius Mir Matas. Víctor SAURA, *Carlins, capellans, cotoners i convergents: història d'«El Correo Catalán» (1876-1985)*. Barcelona 1998, 27.

40. Manuel de Llanza i de Pignatelli, duc de Solferino i comte de Centelles (Barcelona, 1858–1927). Estudià dret i l'any 1891 fou elegit diputat a Corts per Vic i dos anys després nomenat senador per dret propi. Acompanyà el marquès de Cerralbo en el seu viatge de propaganda per Catalunya i València. Carles VII li encarregà dirigir el treball per erigir un monument a la memòria del bisbe d'Urgell, Dr. Caixal, vicari general castrense dels exèrcits carlins a l'última guerra. Fou també president de la Junta Provincial Carlina de Barcelona i posteriorment president de la Junta Regional Jaumista de Catalunya. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo*, 108–111.

41. Miquel Junyent Rovira, advocat i periodista (Piera, 1871—Barcelona, 6 d'agost de 1936). Entre 1903 i 1932 dirigí *El Correo Catalán*. Fou el cap de la Junta Regional de Catalunya de la Comunió Tradicionalista. S'adherí a la Solidaritat Catalana i fou elegit diputat a les eleccions generals de 1907 i senador a les de 1918. Fou també regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Ja proclamada la II República, el 8 de desembre de 1932 fou detingut i tancat durant uns dies al vaixell *Dédalo* perquè havia defensat uns carlins agredits a la Rambla de Barcelona quan sortien de la missa de la Immaculada celebrada a la parròquia de Sant Agustí. El seu gendre, Joan Baptista Roca i Caball, fou un dels fundadors de la Unió Democràtica de Catalunya i pare de Miquel Roca i Junyent. Morí el 16 d'agost de 1936. Tot just acabat de morir, i quan encara no s'havia fet pública la notícia, es presentà a casa seva, amb la intenció de matar-lo, un escamot armat de milicians. Quan preguntaren per ell, la filla els acompanyà a la habitació on trobaren Miquel Junyent mort amb un gran crucifix entre els seus braços. Feia dos dies, el 14 d'agost de 1936, que havien assassinat, a Valls, Tomàs Caylà i Grau, qui en aquells moments era el cap de la Junta regional de la Comunió Tradicionalista.

42. Benigno Bolaños i Sanz (Establés, Guadalajara, 1865—Madrid, 11 de juliol de 1909). Es doctorà en Teologia en el Seminari de Sigüenza i en Dret i Ciències socials a la Univer-

L'any 1903, trobem Josep Pedreny a *El Correo Catalán*, cridat pel seu director, Miquel Junyent. Malgrat que en aquest any no hi ha cap col·laboració signada per ell, aquesta dada ens la confirma el mateix diari quan el dia 2 de setembre de 1903, a la secció «*Ecos carlistas*», s'anunciava que el dissabte següent donaria una conferència al Centre Tradicionalista de Barcelona el redactor d'aquell diari, Josep Pedreny, que tractaria el tema «*Els catòlics i el principi de legitimitat*». Pedreny ja no es mourà d'*El Correo Catalán* fins la seva mort, el dia 21 de novembre de l'any 1939.⁴³

Josep Pedreny i la seva muller, Joaquina Botta Piñana, quan s'instal·laren a Barcelona fixaren el domicili familiar al carrer de Sant Domènec del Call, número 13, per tant molt a prop de la redacció del diari, el qual en 1903 es traslladà del carrer Nou de Sant Francesc, núm. 17 al carrer del Pi núm. 10.⁴⁴ El matrimoni tingué tres fills Modest, Josep i Mercedes, que morí els primers dies de gener de 1910 amb només divuit mesos.

Busquets i Molas explica que Josep Pedreny va passar més hores al diari que a fora. Diu que es quedava a la redacció fins ben entrada la matinada i quan acabava la feina anava a seure una estona a les cadires de la Rambla i tornava cap al diari. Explica una anècdota i és que en ocasió de l'Exposició del 1929, uns companys el van engrescar per anar-hi, el ficaren en un taxi i quan passaven per la plaça Catalunya, Pedreny exclamà: *Xiquets! On és aquí?* Sembla que feia anys que, pràcticament, no es movia dels voltants de la redacció d'*El Correo Catalán* i no coneixia més enllà del pla de la Boqueria.⁴⁵

El Correo Catalán era un diari de molta més difusió i que disposava de més mitjans de tot tipus que la premsa de Tarragona, on havia col·laborat fins aleshores Josep Pedreny, però l'orientació era la mateixa. Com diu Víctor Saura, les dues notes distintives d'*El Correo* eren el catolicisme,

sitat de Saragossa. Als divuit anys començà la carrera periodística a *La Ilustración Católica*. Fundà el setmanari *El Pilar* i col·laborà en *El Intransigente* i altres publicacions de caràcter tradicionalista, com *La Lectura Dominical*, *El Correo de Andalucía*, *La Estaca*, *La Escoba*, *El Fusil*, *La Voz de Valencia*. L'any 1888, quan es fundà *El Correo Español* com a òrgan oficial del carlisme, entrà a la redacció del diari. Es popularitzà amb el pseudònim de *Eneas*. Morí essent director d'*El Correo Español*. En aquest diari, Severino Aznar li dedicà un sentit article, *Crucificarse con su pluma*. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo*, 233-235.

43. *El Correo Catalán*, 2 de setembre de 1903, 2.

44. Víctor SAURA. *Carlins, capellans, cotoners i convergents...* 123.

45. Esteve BUSQUETS I MOLAS. *Quaranta anys de periodisme barceloní*. Barcelona 1976, 143-144.

intransigent amb qualsevol forma de liberalisme, i el carlisme. I això fou particularment cert durant els anys de la direcció de Junyent, com ho havia estat, també, durant els anys de la direcció de Lluís Maria de Llauder: *El Correo* es proclamava diari carlí i, per tant, era també un diari catòlic. Per damunt de qualsevol ànim de lucre o interès comercial, l'objectiu prioritari d'*El Correo* fou la defensa de la causa del carlisme, que serví amb total fidelitat, tal com ho demostrà primer en l'escissió nocedalista i anys després en la mellista; en totes dues ocasions, *El Correo* es posicionà sempre al costat de l'autoritat del carlisme.

En el mateix número extraordinari del cinquantenari al qual ja ens hem referit, hi havia un article del director, Miquel Junyent, titulat «*En nuestro lugar*», on exposava l'objectiu que impulsà el naixement del diari i que continuava vigent al cap de cinquanta anys. Deia Junyent que aquest objectiu fou el convenciment que la premsa era «*una arma poderosísima para la lucha contra el error...*» I, reiterant els ideals que havien animat el diari des dels seus inicis, explicava:

«Ante todo y sobre todo, subordinamos todas nuestras actividades al magisterio infalible de la Iglesia Católica, como tesorera divina de las verdades del Cristo Rey. Este es nuestro supremo ideal, sin limitación de ninguna clase... Pero nuestra actuación no termina aquí.Y si en materia religiosa no podemos negar ni otorgar patentes de catolicismo a nadie, ni nos es dable definir, como legos que somos, en el campo de la política -donde disfrutamos de una libertad de acción sin más límites que los que nos señala el derecho cristiano- tenemos nuestra propia organización que nos obliga a intervenir en la cosa pública, siendo nuestro oficio el de guerrear contra los errores que determinan la falsa constitución y desenvolvimiento de los organismos del Estado.

*El error no tiene derecho a vivir libremente: es, como el mal, una negación.»*⁴⁶

És a dir, començava subordinant totes les activitats al magisteri de l'Església, però advertia que, en el camp de la política estricta, els carlins tenien una total llibertat d'acció només limitada pel Dret públic cristià. Per tant, en les qüestions estrictament polítiques no s'havien de subordinar a

46. Miguel JUNYENT. «En nuestro lugar» Efeméride bibliográfico de *El Correo Catalán*, 1926 (sense paginar).

la jerarquia eclesiàstica. Aquest principi els carlins el tingueren sempre molt clar i els va ocasionar més d'un contratemps amb els bisbes que, de vegades, es volien atribuir unes funcions que no els pertocaven.

En aquest número extraordinari del diari, hi reiterava la mateixa idea el magistral de Sevilla, el Dr. Josep Roca i Ponsa, que deia:

«Una doble lealtad ha distinguido a El Correo Catalán: la lealtad a la verdad católica en su integridad, sin torpes transacciones, y la lealtad a la Dinastía del destierro...»⁴⁷

Però Miquel Junyent encara deia més: *«El error no tiene derecho a vivir libremente»*. Aquesta afirmació era, aleshores, admesa per molts catòlics.

Ja hem vist anteriorment que Pedreny sentí el periodisme com una vocació i, donada la seva dedicació absoluta al carlisme, el visqué com un apostolat. Segons Víctor Saura, l'home que dugué el pes de la redacció, el de la informació diària i les grans campanyes de Miquel Junyent fou Josep Pedreny. Junyent es dedicà tota la vida a la política. Començà la seva carrera política representant els carlins catalans a la Solidaritat Catalana. Fou membre de la Junta provincial carlina de Barcelona i en 1919, després de l'escissió mellista, quan el duc de Solferino s'alineà amb Vázquez de Mella, fou cap de la Junta Regional de Catalunya. En diversos moments de la seva vida fou regidor, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, diputat a Corts i senador. Aquesta gran activitat política no li podia deixar gaire temps pel periodisme i havia de ser Pedreny qui portés el dia a dia d'*El Correo Catalán*.⁴⁸

47. José ROCA Y PONSÁ. «En familia» Efeméride bibliográfico de *El Correo Catalán* (sense paginar).

Josep Roca i Ponsa (Vic, 20 de març de 1852—Canàries, 1938). Estudià la carrera eclesiàstica i l'any 1872 passà a les Canàries on ocupà diverses càtedres. En 1875 fou ordenat sacerdot i en 1877 obtingué el doctorat en Dret canònic. L'any 1890 fou nomenat rector del Seminari de Canàries. Entre 1876 i 1888 fou redactor dels diaris catòlics *El Triunfo*, *La Tregua*, *El Gólgota*, *El Faro Católico de Canarias* i la *Revista de las Palmas*. L'any 1892 guanyà la canongia magistral de Sevilla. Allí es feu famós defensant la política carlina. Escriví diversos opuscles i articles publicats a *El Correo Español*. Tingué una participació activa en la fundació del setmanari tradicionalista *El Radical*. Fou el director espiritual de la Joventut jaumista de Sevilla. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo...*, 278-281.

48. Víctor SAURA, *Carlins, capellans...* 29.

IV. JOSEP PEDRENY, ACTIVISTA POLÍTIC

Pedreny tingué a Barcelona, una activitat destacada no solament en el camp del periodisme, sinó també en el de la propaganda política, com a conferenciant en els centres carlins i com a orador en els mítings i actes polítics que s'organitzaven molt sovint. I com que *El Correo* registrava d'una manera molt minuciosa tota l'activitat del carlisme, a través de les seves pàgines es pot anar reconstruint aquesta faceta de la vida de Josep Pedreny dedicada a l'activitat política, com es pot reconstruir la mateixa vida del carlisme català.

Quan arribà a Barcelona, l'any 1903, Pedreny tenia 27 anys i s'integrà a la Joventut Carlista d'aquesta ciutat.

L'any 1904, la Joventut Carlina de Barcelona es reorganitzà amb la finalitat de dedicar els seus esforços a la propaganda i captar nous membres. El maig d'aquell any, la Junta directiva nomenà unes comissions en vistes a fer més operativa l'organització; una d'aquestes comissions fou la de Relacions Interiors, que tingué com a president Joan M. Roma i com a vicepresident Josep Pedreny.

Jordi Canal observa que la modernització dels partits polítics a Espanya tingué lloc –com en altres països europeus– des de la perifèria del sistema polític; això és, la renovació no fou impulsada pels dos grans partits, el conservador i el liberal, que es repartien el poder des de 1875, sinó per grups polítics situats a la dreta del sistema –carlins– o a l'esquerra –republicans. Segons aquest autor, la modernització es produí especialment en l'àmbit de la sociabilitat política. La necessitat d'enquadrar i cohesionar els seus seguidors propicià la creació de centres carlins, però també d'altres formes de mobilització com banquets, vetllades literàries, mítings, aplecs, etc. Els centres carlins, explica Canal, eren espais propis de sociabilitat contrarevolucionària, però un cop aconseguit aquest objectiu, els carlins es llançaren a l'ocupació de l'espai públic, tant l'urbà com els espais oberts. La lluita per l'espai urbà es manifestà en l'organització del Requetè, que s'enfrontà en nombroses ocasions amb els «Jóvenes Bárbaros», però també en processons, banquets o mítings. A part d'aquestes manifestacions en l'espai urbà, a Catalunya s'ha de destacar també l'organització dels «aplecs», concentracions de carlins en petites localitats o en els afores dels nuclis urbans que es convertien en festes populars i manifestacions d'identificació carlina.⁴⁹

49. Jordi CANAL, *Banderas blancas, boinas rojas...* 97-118.

En totes aquests formes de sociabilitat, a partir de 1903 hi trobem la participació de Josep Pedreny.

4.1. Actes polítics celebrats en 1903. Miting de Sant Andreu de Palomar

El dia 10 d'octubre de 1903, Josep Pedreny participà en un míting de propaganda tradicionalista que tingué lloc a Sant Andreu de Palomar, acte que resultà molt concorregut malgrat que el gran desplegament de la força pública retragué la presència d'algunes persones. *El Correo Catalán* informava –segurament la crònica la feu el mateix Josep Pedreny– que l'acte fou presidit per Josep de Bobadilla, acompanyat de carlins de Sant Andreu (Fontfreda, Tresserra, Guàrdia i Badosa), de membres de la Joventut Carlista de Barcelona (Espigó, Poblador, Pedreny, Carratalá, Rueda i Marià Bordas), de dos membres de la Junta directiva del Círcol Carlí de Barcelona (Camps i Rosich) i del secretari de la Junta de Districte de les Borges Blanques (Boldú) en representació dels carlins d'aquella població. Hi assistí també un inspector de policia, de cognom Íñiguez, en representació de l'autoritat. Enviaren comissions altres barris de Barcelona (Sants, Gràcia, Sarrià i Sant Martí) i localitats veïnes, com Badalona i Santa Coloma de Gramenet.

Pedreny inicià el seu discurs anunciant que venia a parlar en nom de la llibertat, però de la llibertat evangèlica, segons que ho creien els carlins. Prosseguí dient que els carlins sostenien el principi monàrquic però, com a defensors de la llibertat, refusaven la monarquia absoluta i postulaven una monarquia amb Corts vertaderament democràtiques.⁵⁰

Uns dies després del míting de Sant Andreu del Palomar, el 18 d'octubre de 1903, Pedreny participà en el míting celebrat al teatre *El Recreo*, de la Garriga. La representació de Barcelona estigué formada pel president del Cercle Tradicionalista, l'advocat Marià Fortuny⁵¹ i els membres de la Joventut Carlista, Josep Pedreny i Josep Font i Fargas. La crònica d'*El Correo Catalán* explica que, arribats a la Garriga, junt amb la comissió

50. *El Correo Catalán*, 12 d'octubre de 1903, 2.

51. *Marià Fortuny i Portell*, advocat (Granollers, 1855–Barcelona, 1918). A la tercera guerra formà part del cos jurídic de l'Exèrcit Carlí de Catalunya i dirigí el *Boletín Oficial del Principado de Cataluña*, publicat a Sant Joan de les Abadesses. Marià Fortuny fou un membre molt actiu de la Comunió Tradicionalista. Presidí la Junta provincial de Barcelona. Juntament amb Joan Baptista Falcó, dirigí la *Biblioteca Popular Carlista. Diario de Valencia*, 14 de gener de 1918, 3.

organitzadora de l'acte i el president de la Junta del Districte de Granollers, Puntas, primer de tot anaren a saludar el rector de la població. Al migdia, als jardins de la fonda Lloveras, se celebrà un banquet presidit per Marià Fortuny, acompanyat de Puntas, Antoni Nogués, de la Garriga, Josep Font i Fargas, i Josep Pedreny. A la tarda tingué lloc l'acte polític al teatre *El Recreo* de la Garriga. Presidia l'escenari un retrat de Carles VII amb l'uniforme de capità general, i tota la sala estava adornada amb emblemes d'herois i batalles carlines, banderes i trofeus, tal com era usual en aquest tipus d'actes. A la presidència, a més de les persones que hem esmentat, també hi hagué un regidor de l'Ajuntament de la Garriga, Jaume Rosselló.

Pedreny, centrà el seu discurs en el segon lema de l'ideari carlí, el de «Pàtria»; digué que la pàtria no és l'Estat absorbent i centralitzador, sinó el conjunt de persones jurídiques, nacionalitats i pobles units pel lligam religiós i la persona del monarca. Afirmà també que un dels principals punts del programa carlí, pel que feia a l'administració, era l'autonomia de la regió i del municipi, i en relació a la política, la monarquia amb Corts formades per procuradors amb mandat imperatiu. Acabà fent una crítica al constitucionalisme per la seva pretensió d'uniformar les lleis.⁵²

La crítica al constitucionalisme era també una constant en el pensament tradicionalista. El professor Miguel Ayuso, tractant aquest tema, argumenta que, en principi, tota comunitat política té una determinada constitució que s'identifica amb la seva llei fonamental, llei que en ocasions és escrita però que en altres és fixada pel costum. Ara bé, mentre el món polític cristià partia del dret natural i del dret històric, les constitucions modernes tenien un altre origen:

«...mientras el mundo político cristiano –lo que solo con anacronismo cabría calificar de constitucionalismo medieval– partía del derecho natural y del derecho histórico, el moderno y por tanto auténtico constitucionalismo, proveniente de los principios de la Revolución francesa, tiene –incluso en Inglaterra y en Estados Unidos, pese a sus especialidades, sobre todo de aquella– una base ideológica: nació menos de una reacción contra el absolutismo monárquico que de una nueva y errónea concepción del hombre y de la sociedad, consagrada por la Ilustración...

52. *El Correo Catalán*, 19 d'octubre de 1903, 1.

*La constitución –el constitucionalismo– no es neutra, sino que, fruto de la ideología liberal, adviene el instrumento de concreción del contrato social...».*⁵³

Les constitucions modernes tenen el seu origen en la Revolució francesa i són fruit de la ideologia liberal. Aquesta crítica a la constitució ja era present en els reialistes –precarlins– a les Corts de Cadis, o en la Regència d'Urgell, durant el Trienni Constitucional.

En el discurs de la Garriga, Pedreny assenyalava quina era l'autèntica constitució interna d'Espanya: «*el conjunt de persones jurídiques, nacionalitats i pobles units pel lligam religiós i la persona del monarca.*» Cristianisme i monarquia eren l'autèntica constitució d'Espanya, segons el pensament de Josep Pedreny.

4.2. Actes polítics celebrats en 1904

El dia 6 de gener de 1904, festa de la monarquia tradicional, Pedreny participà en el banquet organitzat pels carlins de Badalona amb la finalitat d'animar la constitució d'una Junta local de la Joventut Carlina. En el seu parlament, Pedreny urgí la constitució d'aquesta junta, la qual s'hauria de dedicar especialment a la propaganda.⁵⁴

També el dia 13 de febrer de 1904 intervingué en la festa organitzada pels carlins de Barcelona per celebrar el vuitantè aniversari de la mare de Don Carles, l'arxiduquessa Maria Beatriu d'Àustria,⁵⁵ presidida pel cap regional Josep Erasme de Janer⁵⁶ acompanyat d'altres membres de

53. Miguel AYUSO. «Constitucionalismo y orden político»: *Verbo, revista de formación cívica y de acción cultural, según el derecho natural y cristiano*, núm. 377-378 (1999), 599-614.

54. *El Correo Catalán*, 7 de gener de 1904, 2.

55. Maria Beatriu, arxiduquessa d'Àustria (Mòdena, 13 de febrer de 1824—Gratz, 18 de març de 1906). Era filla de Francesc IV i germana de Francesc V, ducs de Mòdena. Es casà amb don Joan de Borbó i de Bragança, fill segon del primer rei carlí, Carles V. D'aquest matrimoni en nasqueren dos fills, Carles, el futur Carles VII i Alfons, el futur Alfons-Carles I. *Album histórico del Carlismo 1833-1933-35: centenario del tradicionalismo español*. Barcelona 1935, 121-122.

56. Josep Erasme de Janer (Barcelona, 17 de juny de 1833—16 de març de 1911). Estudià Dret a la Universitat de Barcelona. A causa de la seva adhesió al carlisme hagué d'emigrar en diverses ocasions. Fou president del Cercle Catòlic Monàrquic de Barcelona. Col·laborà en la fundació d'*El Correo Catalán* i formà part del seu Consell d'administració

la Junta, entre ells el duc de Solferino. Després de la missa, celebrada a l'església dels Sants Just i Pastor, tingué lloc una vetllada literariomusical als locals del Centre Tradicionalista i en la qual es van pronunciar alguns discursos. Pedreny va ser un dels oradors. En aquesta ocasió es va referir als regionalistes «indefinites» en matèria religiosa, asseverant que aquests falsejaven el regionalisme perquè, a Catalunya, aquest sempre s'havia basat en els principis catòlics.⁵⁷

El tema del regionalisme o catalanisme fou un dels predilectes de Josep Pedreny i d'*El Correo Catalán*. Són nombrosos els editorials del diari signats tant pel director, Miquel Junyent, com pel cap de redacció, Josep Pedreny, tractant la qüestió del catalanisme.⁵⁸

El dia 27 d'abril de 1904, obre la primera pàgina del diari un article signat també per Josep Pedreny i que es titula «¡A federarse!». Anima les diverses agrupacions de la Joventut Carlina que hi ha a Catalunya a federar-se per tenir més força. Argumenta que si ja ha constituït una federació anàloga, dins de la seva acció política, la *Unió Catalanista*, i també ho han fet les *Joventuts Republicanes*, no pot haver-hi cap motiu que impedeixi de fer-ho a les Joventuts Carlines, que compten amb molts més mitjans que aquells partits republicans i catalanistes. Molt més quan el carlisme ja tenia constituïdes legalment moltes d'aquestes agrupacions, com era el cas de Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona, Reus, Tortosa, Valls, Manresa, Mataró, Olesa de Montserrat, Terrassa, Balaguer, les Borges Blanques, l'Espluga de Francolí i el Pla de Cabra. Amb motiu de la inauguració oficial de la Joventut Carlina de Tortosa, proposa organitzar un acte que aconseguixi una gran ressonància i que es convidi totes les Joventuts Carlistes del Principat i se'ls exposi les bases d'aquesta federació.⁵⁹

El carlins eren conscients que els temps estaven canviant i sentien preocupació per la transmissió del seu ideari, que fins aleshores havia anat passant de pares a fills, però preveïen que potser no sempre continuaria de la mateixa manera i la propaganda es feia imprescindible. És per aquesta

fins la seva mort. Quan morí Lluís Maria de Llauder, el succeí com a cap de la Junta Regional del Carlisme Català. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo...* 272–273.

57. *El Correo Catalán*, 15 de febrer de 1904, 2.

58. El dia 31 de març de 1904, Dijous Sant, *El Correo Catalán*, per commemorar els misteris de la Passió, publicà un número extraordinari que recollia treballs literaris de periodistes i col·laboradors del diari, il·lustrats pel crític artístic d'*El Correo*, Ramon Vinyes. La columna, signada amb nom i cognom per Josep Pedreny, es titula «*Lignum crucis*» i és una meditació religiosa sobre la creu de Jesucrist. *El Correo Catalán*, 31 de març de 1904, 2.

59. Josep PEDRENY, «¡A federarse!», dins *El Correo Catalán*, 27 d'abril de 1904, 1.

raó que en aquest temps es donà un gran impuls a l'organització de les Joventuts; era vital enquadrar els joves carlins que serien els qui haurien d'assumir la responsabilitat de l'organització. Per aquesta raó, l'any 1904, la Joventut Carlina de Barcelona es reorganitzà amb la finalitat de dedicar els seus esforços a la propaganda i captar nous membres.

El dia 22 de maig, Pedreny assistí com a corresponsal a l'aplec carlí celebrat a Balaguer i envià una crònica telegràfica, que aparegué signada amb el seu nom, i que el diari publicà el dia 23 de maig. El periodista narra com a l'arribada del tren en el qual viatjaven el baró d'Albi⁶⁰ i la Joventut Carlina de Barcelona, foren rebuts a l'estació per centenars de correligionaris que els acompanyaren fins la fonda on s'havien d'hostatjar. Després d'oïr missa als Escolapis, es dirigiren al Centre Carlí de Balaguer i des d'allí, amb una banda de música, al *Café Español*, on s'havia de celebrar el míting i on es congregaren més de mil cinc-cents persones. El local estava adornat, com de costum, amb un retrat de Carles VII i les banderes catalana i espanyola. Presidia l'acte el baró d'Albi, en representació del cap regional, acompanyat de Joan Espar, president de la Junta de districte, Antoni Freixa, un veterà, coronel carlí de l'última guerra, Manuel Roger de Llúria, secretari de la Junta Provincial de Lleida, Viladot, membre també de la mateixa junta, Pere Millà, el president del Círcol carlí i de la Joventut de Balaguer; Carratalá, de la Joventut Carlina de Barcelona, Guasch, de la Joventut de Tarragona, i Josep Pedreny, en representació d'*El Correo Catalán*. Com delegat de l'autoritat assistí a l'acte el secretari de l'Ajuntament i també es trobaven entre el públic alguns regidors de l'Ajuntament de Balaguer.

Els oradors foren Millà, que presentà l'acte, el baró d'Albi, Espar, Guasch, Manuel Roger de Llúria, Hernández, regidor de la minoria carlina de l'Ajuntament de València i Josep Pedreny que inicià el seu discurs saludant amics i adversaris, a tothom qui defensés el seu ideal, fos quin fos, de bona fe, perquè els carlins –digué– no combatien persones, sinó idees. Defensà que el regionalisme s'encarnava en la consciència personal i era la forma substancial, l'esperit vivificador, de l'organisme polític del carlisme. Afegí que aquest arbre tenia unes arrels molt fondes en el cor del poble, en els seus usos i costums, en les seves institucions seculares,

60. Marià de Montoliu i de Rocabruna, baró d'Albi. (Barcelona, 1859-1930). L'any 1890, acompanyà el marquès de Cerralbo en el seu viatge de propaganda per Catalunya. Fou secretari de la Junta regional Carlina. Fundà i presidí la Lliga antiduella. Barón de ARTAGÁN, *Políticos del Carlismo...* 252–254.

en un idioma propi, en unes característiques ètniques i topogràfiques, en definitiva, en la constitució interna de la pàtria.⁶¹

El dia 22 de novembre de 1904, dintre de la campanya per a promoció-
nar les Joventuts carlines, s'organitzà un míting a Girona. De Barcelona, hi
anaren Josep Font i Fargas i Josep Pedreny.⁶² Després del banquet, a l'hora
dels brindis, Pedreny féu vots perquè arribés l'hora que se separessin els
camps i que cadascú ocupés el lloc que li corresponia: a un cantó els carlins
i a l'altre els revolucionaris amb les seves avançades anarquistes, perquè
al capdavant, segons Pedreny, el dilema seria o anarquia o Don Carles. En
el míting celebrat a la tarda, al teatre Principal de Girona, Pedreny tingué
també una intervenció molt destacada. Tractà del principi monàrquic i
afirmà, com en altres ocasions, que la monarquia carlina no era una mo-
narquia absoluta, sinó que, si hagués de buscar alguna semblança amb les
monarquies d'aquell moment, hom la trobaria, aproximadament, en la
Confederació germànica, que era una espècie de monarquia federal com
la que anhelaven els carlins.

L'orador féu també referència al principi religiós i a la qüestió soci-
al, i acabà afirmant que no podia donar-se un programa més demòcrata,
més avançat i més liberal —en el bon sentit de la paraula, aclarí— que el
programa carlí.

61. Acabat l'acte polític, els participants, precedits per una banda de música —la crònica
ens diu que interpretaven *pasodobles*— anaren fins al local del Centre carlí on s'havia de
celebrar el banquet. Les finestres i balcons i el carrers del recorregut eren plens de gent. En
arribar davant del local, un nombrós i entusiasta grup de dones, començà a victorejar Carles
VII i els carlins, i s'hi sumaren amb visques i aplaudiments els que arribaven. Acabat el
banquet, una comissió encapçalada pel president de la Junta de districte, Joan Espar,
visità els PP. Franciscans, els quals els reberen molt amablement. A continuació s'adre-
çaren al santuari del Sant Crist de Balaguer. Allí el sacerdot administrador, a petició dels
visitants, els mostrà la casulla que l'esposa de Carles VII, Maria Berta de Rohan, havia
regalat al santuari i que, sorprenentment, encara no s'havia estrenat, cosa que motivà
una explicació irònica del cronista (Pedreny): «...por motivos que desconocemos, aunque
según nuestras noticias bien pudiera ser que hubiesen influido en ello ciertas ingerencias
o tal vez presiones oficiales, porque de todo son capaces los gobiernos católico-liberales,
especialmente si se trata de molestar a los carlistas». *El Correo Catalán*, 24 de maig de
1904, 2 i *El Correo Catalán*, 25 de maig, 1-2.

62. *Josep Font i Fargas*, periodista i escriptor carlí (Prats de Lluçanès, Osona,
1872—Barcelona, 1944). Fundà la revista *Lo Teatre Catòlic*, on publicà algunes peces
seves. Entre 1910 i 1913 dirigí *El Correo Leridano*, de Lleida. Expulsat de la Comunió
Tradicionalista, dirigí la segona època del setmanari *El Radical*, òrgan jaumí. El seu germà,
Joaquim Font i Fargas, dirigí *El Norte*, de Girona.

4.3. Actes polítics de 1906

L'octubre de 1906, la Joventut Carlista de Barcelona, interessada sempre per la preparació doctrinal dels seus membres, inicià una campanya d'activitats formatives, una de les quals consistí en una sèrie de conferències que es donaren al Centre tradicionalista els dissabtes al vespre. Hi intervingueren les figures principals del carlisme català d'aquells anys: Marià Fortuny, el baró d'Albi, Miquel Junyent, Jesús Condomines, Marià Bordas, Llorenç Aliè, i el nostre periodista, Josep Pedreny.⁶³

63. *Jesús Condomines Castañeda*, advocat i polític carlí (Cervera 1872—1928). Dirigí el setmanari carlí *La Avanzada*. Presidí la Joventut Carlista de Barcelona i fou secretari de la Junta provincial. En 1911 fou elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona per la coalició de dretes, càrrec que revalidà en 1913. Participà com a orador en nombrosos actes polítics carlins, com el que tingué lloc a Conanglell durant l'aplec de Vinyoles. *L'Amic del Poble*, 5 de juliol de 1913.

Marià Bordas i Flaquer (Barcelona 1879-1938). Era fill de Jeroni Bordas, propietari d'una estamperia al carrer Banys Nous, de Barcelona, i editor pontifici. Fou un dirigent carlí de Barcelona, president de Centre tradicionalista de Barcelona, vicepresident del Banc Català Hipotecari i secretari del Consell d'administració del Banc Català i de la Federació Nacional Vitícola de Destil·leries Cooperatives, de molt de pes a Vilafranca. Participà en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana. A les eleccions generals de 1907 fou elegit diputat al Congrés en les llistes de la Solidaritat Catalana pel districte de Berga. Fou autor d'obres religioses i col·laborador d'*El Correo Catalán*. Fou també membre de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País i president de la unió Pia de sant Miquel Arcàngel. El seu fill, el religiós salesià Xavier Bordas Piferrer, fou assassinat el 22 de juliol de 1936 i beatificat per sant Joan Pau II, el dia 11 de març de 2001. Cèlia CAÑELLAS, *Els governs de la ciutat de Barcelona: 1875-1930: eleccions, partits i regidors: diccionari biogràfic*. Barcelona, 2013, 123.

Llorenç Aliè i Cassi (Barcelona, 1878—1942). Fou un advocat de reconegut prestigi. El seu pare, Llorenç Aliè i Sala, natural de Vic, havia estat secretari de la Intendència general carlina durant la tercera guerra i posteriorment membre de la Junta regional del Principat. En 1907 resultà elegit diputat per Cervera en la candidatura de Solidaritat Catalana. Participà activament en la vida política del carlisme com a orador en molts dels aplecs d'afirmació carlina. A l'abril de 1934 fou nomenat cap regional de Catalunya fins març de 1936, quan l'advocat vallenc, Tomàs Caylà i Grau, el succeí en el càrrec. L'any 1939, en acabar la guerra civil, Aliè fou nomenat degà del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Com a tal, rebé instruccions governatives de procedir a la depuració de tots els col·legiats per tal d'inhabilitar per a l'exercici de l'advocacia a aquells que resultessin sospitosos al nou règim pels seus antecedents polítics; Aliè manifestà als seus col·laboradors corporatius que, amb la seva signatura, cap col·lega no es veuria llançat a la misèria econòmica, ni ell ni la seva família. Això ho mantingué i aquest fet propicià que alguns advocats molt coneguts arreu de l'Estat es col·legiessin a Barcelona pel fet que en els seus llocs d'origen havien estat inhabilitats per a l'exercici professional. Aquest episodi fou relatat de viva veu, un any en sortir de la Missa de sant Raimon de Penyafor, pel Sr. Eugeni Gay, exdegà del Col·legi

A més, durant tots aquests anys, a banda de la seva tasca periodística i la seva intervenció com orador en els actes polítics del carlisme, trobem Pedreny a totes les vetllades celebrades en els centres de la Comunió Tradicionalista els dies de les festes carlines,⁶⁴ tant a Barcelona com a altres localitats.

4.4. Actes polítics carlins celebrats en 1908

L'any 1908, a Catalunya, la Comunió Tradicionalista, molt conscient de la importància de l'acció propagandística, desplega una activitat intensíssima: aplecs, mítings, vetllades, conferències, obertura de nous centres carlins, noves publicacions... Cal destacar els aplecs amb els quals els carlins mobilitzaven moltíssima gent. Són remarcables l'aplec del Remei, a Alcover, Tarragona, que reuní vuit mil persones, el de la Gleva, organitzat per la Joventut Carlina de Vic, aplegà vint-mil correligionaris, el de Manresa, per commemorar el centenari de la Independència (1808), el del santuari de la Mare de Déu de Bellmunt, organitzat pel Centre carlí de Sant Pere de Torelló, el de la Mare de Déu de la Salut, organitzat per les Joventuts d'Olot, Girona i Banyoles, i el més sonat de tots els d'aquell any i que congregà una gernació, el de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de Canet de Mar, que acabà amb incidents provocats pels lerrouxistes. En efecte, quan un grup de carlins mataronins, que portaven la bandera de la Joventut Carlina d'aquella localitat, tornaven de l'aplec, els esperaven els

d'Advocats de Barcelona, expresident del Consell General de l'Advocacia, exmembre del Tribunal Constitucional pel torn de juristes de reconegut prestigi. En aquesta conversa hi era present Ramon M. Rodon i Guinjoan, el qual ha manifestat en diverses ocasions el desig d'ampliar la referència en els arxius del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Cal remarcar que dos fills de Llorenç Aliet, Llorenç i Antoni Aliet i Espada, membres de la Comunió Tradicionalista, el primer advocat, de 24 anys, i el segon odontòleg, de 22 anys, foren assassinats el setembre de 1936. L'any 1939 es celebrà el funeral a la capella del Foment de Pietat, al carrer Duran i Bas núm. 9, de Barcelona, que actuava com a Parròquia de Santa Anna, edifici que havia estat incendiat.

64. Aquestes diades que els carlins festejaven especialment, eren el dia 6 de gener, dia de Reis, celebració de la Monarquia Tradicional; el dia 10 de març, aniversari de la mort del primer rei carlí, festa dels «Màrtirs de la Tradició», celebració instituïda per Carles VII el 5 de novembre de 1895; el dia de sant Jaume, el dia de sant Carles i el dia de la Puríssima Concepció, patrona del Requetè i les Joventuts carlines. La celebració consistia, generalment, en una missa al matí, un banquet a migdia i a la tarda una vetllada literariomusical en els centres carlins i en la qual es pronunciaven també discursos polítics

lerrouxistes que havien promès que aquella bandera no entraria a Mataró; es van creuar alguns trets i van resultar ferits uns lerrouxistes. Els carlins, amb la seva bandera intacta, van arribar sans i estalvis al Centre Carlí de Mataró.⁶⁵

A partir de 1909, no trobem la participació de Josep Pedreny com orador en els actes polítics. Segurament degué estar més dedicat a la tasca periodística i esmerçà tot el seu temps a *El Correo Catalán*.

L'any 1915, Pedreny començà a publicar en *El Correo Catalán* una secció que titulava «*Politiquilla*», algun cop també «*Croniquilla*» quan els temes eren de menor transcendència, i que signava sempre amb el pseudònim «*Robledillo*». Acostumava a ser una columna molt breu, encara que en alguna ocasió s'estenia una mica més. Tractava temes de d'actualitat referits a la política espanyola, o a Catalunya; altres cops, quan la premsa de l'adversari polític feia alguna campanya contra el carlisme o contra *El Correo Catalán*, «*Robledillo*» els donava rèplica en aquesta secció. Això ho va fer amb *El Diluvio*, *El Progreso*, *La Publicidad* i també amb *La Veu de Catalunya*.⁶⁶

V. EL PENSAMENT DOCTRINAL I POLÍTIC DE JOSEP PEDRENY

El pensament de Josep Pedreny, com ja ens n'hem pogut adonar, s'inscriu dintre del tradicionalisme polític, del carlisme. Era un periodista amb una sòlida formació doctrinal i coneixia molt bé el ideari tradicionalista. Aquest profund coneixement de la doctrina anà sempre unit a una total fidelitat a l'autoritat del carlisme. Josep Pedreny era membre d'una organització política i observà sempre una gran disciplina de partit. Aquesta mateixa actitud és la que tingué també *El Correo Catalán*, tant en l'època de la direcció de Lluís Maria de Llauder, quan es produí l'escissió noce-dalista, com en l'època de Junyent i Pedreny, quan es produí l'escissió mellista. Fins i tot en temes controvertits sempre posaren el carlisme per damunt de les seves legítimes opinions personals.

65. *El Correo Catalán*, 1 de gener de 1909, 2.

66. Albert MANENT-Josep POCA, *Diccionari de pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració*. Lleida 2013, 395.

5.1. *El principi religiós*

En l'aplec de Girona de 22 de novembre de 1904, Pedreny després de tractar del principi monàrquic i explicar com era la monarquia que defensaven els carlins, prosseguí el seu discurs dient que les afirmacions que acabava de fer feien referència al credo polític, però que en volia fer encara una altra de categòrica i terminant: l'afirmació del principi religiós.

«Porque los carlistas ante todo y sobre todo somos católicos, y queremos que el Estado sea católico, porque ni colectiva ni individualmente tiene razón de ser el indiferentismo religioso. Tanto el individuo como el Estado tienen obligación de abrazar una religión, y esta ha de ser la verdadera que es la Católica, Apostólica, Romana, la única que lleva el sello de la Divinidad.

Pero si somos católicos, en cambio, no queremos dar un paso más adelante ni más atrás que la Iglesia católica: queremos todo lo que ella quiere y defendemos todo lo que ella defiende, y nada más, porque no somos maestros de doctrina, ni nos creemos con autoridad para penetrar en el santuario de la conciencia privada.»⁶⁷

Aquest discurs de Pedreny a Girona tractava uns principis que són el moll de l'os del carlisme: el principi religiós i el principi monàrquic que formen l'autèntica constitució interna. L'afirmació del principi religiós que feia Josep Pedreny la veiem repetida freqüentment en els discursos, conferències, articles, documents, de qualsevol autor carlí i és que formava part de l'essència més íntima del pensament tradicionalista.

És el mateix que afirmava Miquel Junyent, uns anys després, en una editorial de *El Correo Catalán* que portava per títol «*Nuestra actuación*»:

«La Comunión Tradicionalista en España tiene la misión de restablecer el derecho público cristiano afirmando los principios de la legitimidad monárquica... restaurar una monarquía con un príncipe soberano que tenga efectiva responsabilidad ante Dios y los ciudadanos; que mantenga las más cordiales relaciones con la sociedad libre, suprema y perfecta que constituye la Iglesia de Cristo.»⁶⁸

67. *El Correo Catalán*, 23 de novembre de 1904, 1.

68. *El Correo Catalán*, 21 de maig de 1916, 1.

Aquest principi religiós fou la pedra d'ensopec amb el catalanisme de la Lliga Regionalista. Ja hem vist abans com *El Correo Catalán* publicà moltes cartes protestant contra l'actitud de *La Veu de Catalunya*, per la seva negativa a incloure Vázquez de Mella a la candidatura de La Lliga, i totes les protestes anaven en la mateixa direcció: no es criticava mai el catalanisme, es criticava el liberalisme que portava a l'indiferentisme religiós, es criticava que en el programa de la Lliga les qüestions religioses tinguessin un paper molt secundari, es criticava que per al catalanisme fos igual la forma monàrquica que la republicana, perquè als catalanistes ja els anava bé «*su monarquía parlamentaria y su catolicismo liberal*»; es criticava l'afirmació que feia la Lliga; això és, que dintre del catalanisme hi cabien totes les formes de pensar, mentre que els carlins es negaven a votar ningú de qui no hi hagués pública constància de la seva fe religiosa. Ho reflecteix molt bé una d'aquelles cartes :

«*Soy español, pero antes que español soy catalán; y antes que catalán y español, soy católico, apostólico y romano, y, para no confundirme con otros que alardean de lo mismo, debo añadir que soy anti-liberal; así deberían ser los regionalistas o catalanistas: españoles, pero antes que españoles, catalanes, y antes que catalanes católicos, apostólicos, romanos y antiliberales*».⁶⁹

Aquest és el retrat-robot del carlí català: catòlic, apostòlic i romà, antiliberal, català i espanyol, i en aquest mateix ordre. I aquest es també el retrat-robot de Josep Pedreny.

Les manifestacions de adhesió als ensenyaments de l'Església són continues per part d'*El Correo* i, en general, per part de tota la premsa carlina de l'època. Els carlins, però, molt aviat es veieren orfes de l'acceptació del global de la jerarquia, i l'encíclica *Cum Multa* en fou una manifestació. Passà el mateix amb els legitimistes francesos i la política del *ralliement*.

5.2. *El regionalisme o catalanisme*

Un dels punts de l'ideari tradicionalista que Josep Pedreny tractà més a fons fou el del regionalisme o catalanisme. Se significà tant en aquest

69. *El Correo Catalán*, 4 de febrer de 1903, 1.

punt que en el setmanari *L'Amic del Poble*, portaveu de la Joventut Carlista de Manresa, Enric Serradell, en un article titulat «*De regionalisme*», diu que els treballs de Pedreny a *El Correo Catalán*, “disseccionant” la qüestió regionalista haurien de ser objecte de l’atenció de tots els jaumins per tal de conèixer els fonaments de les seves conviccions. Serradell, a més, fa una observació molt pertinent. Es pregunta com és possible que en aquells moments en què s’està discutint la qüestió regionalista i tenint els carlins més dret que ningú a defensar-la, hagin estat els menys interessats a debatre-la. Diu també Serradell que ell mateix, des de la *Revista de Sabadell*, ha combatut la tendència exclusivista que ha fet algun partit de la qüestió regionalista (òbviament s’està referint a La Lliga) i encoratja els joves tradicionalistes que llegeixin i rellegeixin els articles de Josep Pedreny, perquè se’ls quedi gravada la doctrina regionalista que és l’encarnació del programa carlí. Anima a deixar-se de discussions estèrils i a fixar-se en les qüestions de proselitisme, la principal de les quals, diu Serradell, és la dels furs. Acabà demanant que es publicuessin en un opuscle els treballs doctrinals de Pedreny sobre aquesta qüestió, i sobretot, que es donessin a conèixer als joves carlins.⁷⁰

Serradell es referia a una sèrie d’articles, signats per Pedreny amb el pseudònim “*Robledillo*”, i que es publicaren des de finals de maig fins a finals de juliol de 1916. Constitueixen una síntesi del pensament polític de Josep Pedreny sobre el regionalisme (catalanisme) que no era altre, segons ell, que l’ideari de la Comunió Tradicionalista.

Tant d’èxit tingueren aquests articles de Pedreny que un grup d’amics, d’admiradors i companys de redacció, li organitzaren un banquet d’homenatge, dia 2 d’agost de 1916, del qual *El Correo Catalán* en publicà una crònica molt detallada.⁷¹

70. Enric Serradell. «De regionalisme», *L'Amic del Poble*. Portavèu de la “Joventut Carlista”. Manresa, 12 d’agost de 1916, p1.

71. El banquet es celebrà el dia 1 d’agost de 1916 al restaurant “Casa Pince” (la gent l’anomenava “Casa Pinsa”) que fou un dels més prestigiosos de Barcelona. El fundà un francès, Jean Pince Micas i la seva esposa, Catarina Ros Masdemont. Primer s’instal·là al carrer Raurich i després passà al carrer de Ferran núm. 21, a la cantonada amb Raurich, en un edifici modernista que Joan Alsina reformà i redecorà de tal manera que l’any 1905 guanyà el primer premi de l’Ajuntament de Barcelona al millor establiment. Era un restaurant que només servia banquets per encàrrec. A la planta baixa hi havia una botiga de *delicatessen* i a l’entresol hi havia el menjador del restaurant. Lluís PERMANYER, «Casa Pince marcó època», *La Vanguardia*, diumenge 10 octubre 1999.

Així, doncs, el dia 26 de maig de 1916, *El Correo Catalán* publicà el primer d'aquesta sèrie d'articles que tindran com a tema el regionalisme o catalanisme. Pedreny remarcava que ell no inventava res, simplement intentaria condensar en uns quants capítols el cos de doctrina sobre el regionalisme formulat pels grans mestres de la tradició i del dret, especialment Alfredo Brañas⁷² i Vázquez de Mella.⁷³

5.3. Concepte d'Estat

El primer dels articles de Pedreny sobre el catalanisme tractava de l'Estat, el seu concepte i els seus elements constitutius. Per abordar aquesta qüestió, segons Pedreny, el primer que s'havia de fer era establir la distinció entre Nació i Estat, dos conceptes molt diferents. Com a pas previ, refusava aquelles teories que tendien a confondre la idea d'Estat amb la de Dret.

Després d'analitzar la definició d'Estat que donaven diversos autors (Krause, Robert von Mohl, Kant o Taparelli), ell s'inclinava per la definició que donava l'ideòleg del regionalisme gallec, el tradicionalista Alfredo Brañas, en la seva obra *El Regionalismo*:

«El Estado es una agrupación de familias ligadas por el vínculo común de una misma legislación y autoridad soberana, bien sea esta dependiente o independiente de otra superior a ella».

72. *Alfredo Brañas Menéndez* (Carballo, La Coruña, 11 de gener de 1859—Santiago de Compostela, 21 de febrer de 1900). Es doctorà en Dret civil i canònic. Fou catedràtic de Dret Natural a la Universitat de Oviedo i d'Hisenda Pública a la de Santiago. Fou director d'*El Libredon* i col·laborà en *El Pensamiento Galaico*. L'any 1889, publicà a Barcelona *El Regionalismo. Estudio sociológico, histórico y literario*, considerat un referent per al galleguisme tradicionalista. Entre 1890 i 1891, fou regidor de l'Ajuntament de Santiago de Compostela. La seva participació en el Congrés Catòlic de Burgos provocà l'entusiasme dels catòlics i els retrets dels liberals. *Diccionario de catedráticos españoles de derecho (1843-1943)*.

73. *Juan Vázquez de Mella i Fanjul* (Cangas de Tineo, Astúries, 1861—Madrid, 1928). Estudià dret. Col·laborà en *El Pensamiento Galaico* i passà aviat a la direcció d'*El Correo Español*, de Madrid. Fou elegit diputat per primer cop en 1893 i ho fou consecutivament fins l'any 1916. Cèlebre per la seva eloqüència, pronuncià discursos memorables en el Congrés dels Diputats. Vázquez de Mella deixà una obra política i doctrinal excepcional. La seva separació de don Jaume fou purament ocasional i no va entrar en contradicció ni amb la seva manera de pensar ni amb el seu passat. Jaime del BURGO, *Bibliografía del siglo XIX...*, 1.015).

A partir d'aquesta definició passava a exposar quins eren els elements constitutius de l'Estat seguint Brañas i la seva teoria dels «cercles socials».

L'Estat és una persona col·lectiva constituïda per famílies lligades les unes amb les altres per la comunitat d'origen i de fi. La família és el primer element de l'Estat. L'individu neix, s'educa i es perfecciona en la família i es converteix en ciutadà de l'Estat. És una societat perfecta formada per tres elements: el pare que representa l'autoritat, la mare, que és el poder moderador, i els fills que són súbdits que obeeixen els mandats de l'autoritat paterna. La família és el «primer cercle social». Aristòtil ja havia afirmat que la família és l'origen de la societat política.

Però dintre de la família, l'home no pot arribar a la completa perfecció temporal a què aspira i, per aquesta raó, les famílies s'agrupen i estableixen relacions entre elles per la defensa i la integritat del territori o per obtenir beneficis dels productes de la terra, o dels productes industrials o del tràfic mercantil; sorgeix així el municipi que és una extensió de la família i constitueix el «segon cercle social.»

Tampoc amb el municipi l'individu pot satisfer totes les seves naturals i legítimes aspiracions. Aleshores, el clima, el territori, la diversitat, l'origen, agrupen els municipis per formar Estats. Però en alguns d'aquests Estats, com és el cas d'Espanya, o el d'Itàlia i d'Àustria, les famílies, agrupant-se dintre dels mateixos límits de les respectives nacionalitats, i conservant les seves qualitats comunes, han arribat a formar comarques naturals i regions que es diferencien entre si per uns trets característics que les individualitzen dintre de l'Estat. Tenim, doncs, la regió que és una extensió del municipi i el «tercer cercle social.»

Aquesta teoria dels «cercles socials» d'Alfredo Brañas es correspon a la teoria dels cossos intermedis de la doctrina tradicionalista. És a dir, l'individu no està sol davant l'Estat, entre ell i l'Estat hi ha aquests cossos intermedis i en virtut del principi de subsidiarietat tot allò que pugui fer l'organisme inferior no ho ha de fer l'organisme superior, aquest només ha d'actuar subsidiàriament.

Vázquez de Mella no parla de «cercles socials», sinó de «sobirania social», però el concepte és el mateix.

5.4. Concepte de Nació

El concepte de nació suposa una pluralitat d'homes que viuen en comunitat dintre d'un determinat territori. Però aquesta idea de nació no és suficient per fonamentar el concepte de «nacionalitat», és a dir, la convivència, per si sola, no és suficient per formar una nació, es necessita un altre element. Pedreny dóna la següent definició de nació: «una societat que conviu en un determinat territori i que té una unitat històrica superior a la d'altres organismes socials (famílies, municipis, regions), per realitzar en comú tots els fins humans». Per tant, la nació ha de poder complir tots els fins de la vida tant els morals, com els materials, i aquesta és la principal diferència que la distingeix de l'Estat, el qual només considera la societat en el seu aspecte polític. L'Estat encarna el que Vázquez de Mella en deia la «sobirania política». El concepte de Nació és molt més ampli.

Els elements que constitueixen la nació són: l'element geogràfic (el territori, les fronteres naturals), l'element psicològic (la religió, la llengua, la cultura), l'element etnogràfic (la raça, que no cal que sigui pura ni originària). Per tant, la nació es forma amb la religió, la llengua, la cultura, els límits naturals del territori i la raça; tots aquests elements es fonen en la història i brolla el sentiment de nacionalitat, síntesi d'aquesta comunitat de creences, de costums, de glòries i de desgràcies que, quan existeix, és prova inequívoca que s'ha format la unitat nacional.

Pedreny observa que abans que s'acordessin les Bases de Manresa, abans que el catalanisme militant sortís a la vida política, quan la Lliga Regionalista estava encara «en la regió ideal dels ens possibles», Mella, en un discurs al Congrés dels Diputats, el dia 30 de maig de 1893, contestant en nom de la minoria tradicionalista el missatge de la Corona deia:

«Es necesario que todos esos elementos constitutivos de nacionalidad se subordinen a un vínculo interno, que es el de la Religión, que los une todos para venir a producir, como causas parciales, un efecto total, que es el espíritu nacional, ese espíritu nacional que reconoce como fundamento la unidad de las creencias, de tal manera, que allí donde se lesione esa unidad de creencias se ataca el vínculo nacional, porque la nación es una verdadera persona jurídica, y la unidad de creencia es el caso primario por donde se coordinan todos los demás factores que llegan a producir ese efecto común que se llama espíritu nacional, que se manifiesta en la tradición; y, en tal sentido, se puede decir que en la tradición está la voluntad nacional, y que una generación no puede cambiar

en un momento de la historia, las tradiciones de un pueblo, que podrá recibir a manera de mayorazgo para depurarlas y perfeccionarlas, pero nunca para aniquilar y destruir, porque es una cosa que ha recibido de las generaciones anteriores para legarla a las generaciones venideras.»

Mella afirmava que sense tradició i sense nexa religiós no podia haver esperit nacional. Pedreny observava que aquestes afirmacions entraven en contradicció amb la manera com entenien la nacionalitat molts dels catalanistes que prescindien dels elements constitutius de la nació.

Per tant, el criteri d'Estat és purament polític i el de nació, natural. On hi hagi un poder central comú que dirigeixi la vida col·lectiva, amb més o menys atribucions, sigui en un règim centralista o federatiu, hi haurà la unitat política de l'Estat; però la unitat nacional pot no coincidir amb la unitat política, perquè la unitat nacional és una unitat històrica superior, invariable, que es basa en la naturalesa i en les tradicions morals i religioses que formen l'ànima de la pàtria, mentre que la unitat política ve a ser una unitat artificial que canvia fàcilment de forma, de procediments i d'òrgans governamentals. La idea d'Estat indica una relació de dret, un vincle purament legal que enllaça els individus entre si i tots ells amb el poder públic. El concepte de nació és més ampli i comprèn les famílies que viuen en uns determinats territoris, reconeixen un mateix origen a través de transformacions accidentals, i tenen una història, llengua, tradicions i costums, comunes.

5.5. Concepte de Regió

Exposats els conceptes d'Estat i de Nació segons la doctrina tradicionalista, Pedreny passava a exposar el de Regió, que definia, seguint Alfredo Brañas, com «L'agrupació de famílies i municipis o comunitats lligats per llaços naturals i que tenen una existència autònoma dintre d'estats independents». Aquesta definició de Brañas, Pedreny entenia que s'hauria de fer extensiva a les comarques naturals que es troben en les regions i que es distingeixen no solament des del punt de vista topogràfic, sinó també per modalitats del llenguatge, per usos i costums i que es tradueixen en diversos actes i manifestacions de la vida.

Pedreny suggeria encara una altra rectificació a la definició de Brañas i era la relativa a la substitució del terme «autonomia» per

«autarquia». Autarquia indica independència, és a dir, un ens autàrquic és aquell que es dona la llei a si mateix, i no la rep de cap ens superior; és la idea de regir-se a si mateix, impedit que entre l'acció d'una persona, individual o social, i el seu fi, s'interposi una altra que vulgui fer el que ella te dret a realitzar per assolir el seu destí sense cap intervenció estranya.

Arribats a aquest punt, segons Pedreny, la pregunta que calia fer era si l'autarquia, el govern interior de les regions, s'oposava a la unitat política i nacional, o no. Per a la doctrina tradicionalista, la resposta és no, fins el punt que el carlisme era partidari d'una monarquia federal i Mella encara anava més enllà quan deia que l'ideal del tradicionalisme era que «Espanya sigui una confederació de repúbliques regida per una monarquia». Això en l'aspecte polític.⁷⁴

Aquesta argumentació li permetia a Pedreny afirmar que Espanya era un conjunt de nacions que, eventualment, algun dia podria convertir-se en confederació. Espanya no era només un tros de mapa, no era només una unitat geogràfica, sinó un conjunt de regions (de nacionalitats, en diríem avui) obra dels segles. I aquesta història de les regions tenia dues parts: una privativa, particular, que responia a la seva manera de ser i que marcava la seva personalitat, i una part comú a la qual cooperaven amb la seva vida totes les regions; i aquesta part, que era la història general, era la que pròpiament constituïa Espanya.⁷⁵

En definitiva, malgrat la dificultat conceptual per expressar determinades realitats, allò que el carlisme sempre havia defensat, majoritàriament i globalment, és que dintre del territori de l'Estat espanyol subsistien una sèrie de nacionalitats històriques sobre les quals prenia cos polític la moderna nacionalitat espanyola, que havia de respectar el substrat d'aquests territoris històrics que eren els que li donaven personalitat i caràcter dintre el conjunt de la història universal. La moderna nacionalitat espanyola, que cristal·litzà a principis del segle XVI, es nodria d'aquestes mateixes realitats que varen conformar les seves predecessores, la identitat de les quals havia de respectar, doncs, en altre cas, aquesta nacionalitat espanyola quedaria òrfena d'identitat.

74. Quan Vázquez de Mella utilitza el terme «república», ho fa en el sentit clàssic, romà, de «*res publica*».

75. *El Correo Catalán*, 28 de maig de 1916, p. 1; 3 de juny de 1916, 1; 4 de juny de 1916. 1.

Aquestes idees bàsiques són les que conformaren el sentiment foral del carlisme, ja que els furs, en realitat, no eren altra cosa que la constitució natural d'aquelles nacionalitats preexistents en el temps, i, a la vegada, donen vida a l'ideari del carlisme de no extingir mai el procés federatiu territorial ja que sense ell no podria mantenir-se l'ideal suprem de restaurar i continuar la mateixa realitat d'una Cristiandat que va quedar truncada i malmesa per tot el procés revolucionari.

5.6. *Les tradicions constitutives de la Pàtria*

En la columna publicada el dia 8 de juny, Pedreny passava a analitzar quines eren les tradicions que constituïen la Pàtria i que eren l'expressió d'aquesta vida nacional que havien organitzat els segles. El periodista, en aquest punt, seguia «l'Acta de Loredan», document que formava part del cos de doctrina de la Comunió Tradicionalista, signat pel marquès de Cerralbo, delegat regi, i publicat amb l'autorització expressa de Carles VII arran del desastre colonial.

Segons l'Acta de Loredán aquestes tradicions eren 1) La unitat catòlica, que és la tradició en l'ordre religiós i social. 2) La Monarquia, tradició cabdal en l'ordre polític. 3) La llibertat regional que és la tradició democràtica del poble.

Aquestes grans tradicions formaven la constitució interna, de la qual no se'n podia prescindir si no es volien introduir perturbacions en el si de la societat. Això, diu Pedreny pel que es refereix a Espanya.

Pel que fa a Catalunya, el periodista afirmava que la religió catòlica fou l'ànima del nostre poble, el nervi de la Pàtria tal com demostraven les Constitucions catalanes, al capdavant de les quals sempre hi figurava la paraula «Déu» i al crits de «Sant Jordi» i «Santa Maria» la Confederació catalanoaragonesa conquerí extenses regions a Orient, a Itàlia, al territori de les antigues Gàl·lies, i a la Península Ibèrica des dels Pirineus fins a Múrcia i als confins de Castella i Navarra.

Tots aquests punts doctrinals que Pedreny ha anat exposant al llarg dels mesos de maig, juny i juliol de 1916, seguint la doctrina dels grans mestres del tradicionalisme, —Alfredo Brañas i Vázquez de Mella— li permeten inferir que la tradició catalana és essencialment religiosa i que els que per error o per malícia, o per totes dues coses, en prescindeixen o la mutilen, per més nacionalistes que es proclamin, neguen la personalitat històrica de Catalunya i trenquen el vincle espiritual superior que és el principal

element constitutiu de nacionalitat. Pedreny, seguint fil per randa Mella, diu que no es pot ignorar la constitució interna de la pàtria per oferir al poble una constitució artificial, sistema ianqui.

Pedreny fa notar que, en aquells moments, s'estava pretenent que aquesta «*salsa catalanista*» anés bé tant per a l'estómac dels catòlics, com per al dels protestants, dels budistes, dels mahometans o dels ateus. D'una manera retòrica, és clar, Pedreny es preguntava a quin partit pertanyien aquests cuiners a qui tanta nosa feia l'afirmació religiosa, element substancial de Catalunya. Qui eren aquells patriotes que políticament tenien tan poc respecte a la religió dels nostres avantpassats?⁷⁶

Al llarg d'aquests articles hem pogut veure com Pedreny, i els carlins catalans en general, malgrat l'experiment de la Solidaritat Catalana, tenien moltes reticències envers la Lliga. I és que els carlins eren homes de profundes conviccions, eren homes de tesi, mentre que la Lliga estava instal·lada en la hipòtesi. El problema és que acabà fent de la hipòtesi, tesi.

5.7. *El regionalisme i el principi monàrquic*

El principi monàrquic formava part de la tradició política que ignoraven, tal com passava amb el principi religiós, els partidaris del catalanisme eclèctic com si el programa que ells defensaven –deia Pedreny– tingués per objecte propi «els espais imaginaris i no el món de la, de vegades, trista realitat.»

Pedreny, seguint la doctrina de l'Església de l'augustinisme polític (més per obediència que per convenciment), sostenia que les formes de govern, en abstracte, són indiferents, però quan es tracta d'un país en concret aleshores s'havien de tenir en compte factors com les tradicions, la manera de ser i sentir del poble, les seves aspiracions i necessitats i s'havia d'anar a la història. El periodista apel·lava també a l'«Acta de Loredán» on s'afirmava que la monarquia personificava la unitat nacional, es legitimava pel dret històric i es consagrava per la puresa dels principis.

Observava Pedreny que el monarca ideal que volien els carlins tenia la seva representació, no en els reis absoluts de la Casa de Borbó o la casa d'Àustria, sinó en els sobirans de la Confederació catalanoaragonesa, que regnaven i governaven segons dret i segons les lleis, els furs i costums del

76. *El Correo Catalán*, 8 de juny de 1916, 1.

país, amb Corts tradicionals en les quals estaven representades les diverses classes socials i que constituïen un dic contra possibles extralimitacions del poder reial.

Juntament amb el principi monàrquic, els tradicionalistes sempre havien defensat el principi de legitimitat que és conseqüència del principi monàrquic. Aquest principi es basa en la Llei promulgada en Corts per Felip V el 10 de maig de 1713, llei semi-sàlica, i que Ferran VII va pretendre derogar el 29 de març de 1830 amb una pragmàtica amb la qual volia posar en vigor un acord, jurídicament nul, de les Corts de 1789 (Carles IV) que variava la llei de successió restablint antigues disposicions contingudes a les «Partidas».⁷⁷

El principi de legitimitat és un principi que no prescriu i que només es perd quan el subjecte d'aquesta legitimitat actua de manera contrària a la llei divina, a la llei natural o a la constitució interna del país. Aquesta és la teoria de la doble legitimitat que defensaven els carlins: la legitimitat d'origen i la legitimitat d'exercici i que van posar en pràctica en ocasió de la mort de Carles VI quan van rebutjar el seu germà Don Joan i van refer el tracte successori amb el seu fill, Carles VII, tota vegada que Don Joan havia acceptat els principis liberals.

5.8. *Monarquia federal*

La monarquia cristiana no pot ser un poder absolut, sense límits, que atribueix a l'home el que només pertany a Déu i que ofèn la dignitat de l'home perquè el sotmet totalment a la voluntat d'un altre home. El tradicionalisme estableix dos límits al poder, un a dalt: la llei de Déu i de l'Església, i un altre a baix: la sobirania social.

La monarquia que defensaven els tradicionalistes era una monarquia federal perquè el federalisme és perfectament compatible amb la forma monàrquica i no és patrimoni exclusiu de les democràcies republicanes. Pedreny diu que això es demostrava en dos països del centre d'Europa: Alemanya i Àustria-Hongria. Alemanya, per exemple, era un Estat federatiu; els vint-i-sis estats de què es componia es governaven amb independència del poder central que residia en l'emperador. I cadascun d'ells tenia la seva constitució i en ells predominava el sistema representatiu-parlamentari. El

77. *El Correo Catalán*, 13 de juny de 1916, p. 1.

Consell federal representava els governs confederats, i el «Reichstag» era la Càmera popular formada per membres elegits pel poble en tots els Estats. És a dir, que sota la forma imperial, de fet, el que hi havia a Alemanya era federalisme. El cas d'Àustria era molt semblant.

Pedreny observava que no és exactament igual federació i regionalisme, però tots dos condemnen la centralització per la seva oposició als interessos individuals i al progrés dels pobles. La diferència entre federació i regionalisme radicava, sobre tot, en què la federació es referia únicament a l'organització política i a les formes de govern, i el regionalisme comprenia tot l'ordre social, civil, polític, econòmic, històric, consuetudinari, tradicional, i era independent de les formes de govern, encara que en el cas d'Espanya no es podia ser verdaderament regionalista sense ser també monàrquic.

Pedreny especificava que quan els tradicionalistes parlaven de federació no tenia res a veure amb la federació revolucionària que naixia del pacte entre l'Estat i les regions i que tenia com a única font de dret el contracte. El tradicionalisme era partidari de la federació històrica que suposava que l'Estat, com a resultat que és i, per tant, posterior a unes regions que ja existien i que tenien la seva personalitat històrica i jurídica, quan s'uneixen per formar un Estat superior, no poden perdre els drets, les llibertats i les prerrogatives que tenien abans de federar-se.⁷⁸

5.9. *Les Corts i el Parlament*

El tradicionalisme era contrari a l'absolutisme i propugnava un sistema representatiu federal. Volia unes Corts en les quals tinguessin representació les forces vives del país i no «*asambleas de charlatanes*». Les Corts havien de significar una autèntica representació popular. Els procuradors d'aquestes Corts ho havien de ser amb mandat imperatiu, és a dir, amb poders limitats i revocables a voluntat dels electors, i amb l'obligació de donar-los compte dels seus actes. Aquesta representació havia de ser incompatible amb qualsevol altre càrrec o retribució oficial o de les grans empreses, i acabat el mandat haurien d'estar alguns anys sense poder acceptar ni càrrecs ni títols honorífics.

A Pedreny no se li escapava que ja no es podia pretendre la divisió entre estaments, com en les assemblees de l'Edat Mitjana, perquè en la

78. *El Correo Catalán*, 26 de juny de 1916.

societat moderna l'aristocràcia havia perdut el vigor d'altre temps, però, en canvi, el comerç i la indústria havien adquirit un paper de primer ordre i també la classe obrera era un factor importantíssim. Tots aquests sectors havien de tenir representació a les Corts per poder defensar els seus respectius interessos.

Per tant, concloïa Pedreny, el tradicionalisme era un partit eminentment popular, perquè confiava l'administració de la cosa pública a les forces vives del país, a tots i cadascun dels elements que componien la jerarquia social, i aquesta era la base de la vertadera justícia i igualtat i, per tant, de la «cristiana democràcia» que proclamaven els tradicionalistes (fixem-nos en l'ordre de les paraules «cristiana democràcia»).

El parlamentarisme modern, en canvi, malgrat la seva pretensió de fonamentar-se en aquelles assemblees medievals que, en el període que podríem anomenar constituent, tenien per objecte establir el poder de dret, fent-lo sortir de la força i transformant-lo en autoritat legítima, feia justament el contrari d'aquelles assemblees. Partint d'un estat ja constituït d'organització política, les forces socials es movien centrífugament, empeses per l'esperit revolucionari que les agitava i mantenia en lluita constant i les portava a l'anarquia i a la dissolució. Les modernes Corts parlamentàries representaven un poder en lluita i concurrència perpètua amb altres poders, cadascun dels quals tendia a prevaler sobre els altres. L'origen del parlamentarisme modern, Pedreny no el trobava en institucions d'altres èpoques, sinó en l'esperit revolucionari. El parlamentarisme es convertia –deia Pedreny– en una ridícula farsa que buscava el seu suport en la llei de les majories, que mai pot ser llei des del moment que la veritat no és producte de la força brutal del número, sinó de l'adequació de la cosa a l'enteniment.⁷⁹

5.10. *L'autocrítica de Josep Pedreny*

Al llarg d'aquesta sèrie d'articles, Pedreny exposà d'una manera entenedora la doctrina del carlisme. Tots els punts principals de l'ideari tradicionalista estaven continguts en aquests escrits. En el darrer, Pedreny feia una severa autocrítica. Observava que els carlins, molts cops, es queixaven que els anomenats «catalanistes» els haguessin arrabassat la bandera i es

79. *El Correo Catalán*, 23 de juny de 1916, 1.

presentessin davant el poble proclamant el principi de l'autarquia regional contingut en el credo tradicionalista i defensat pels seus partidaris molt abans que la Lliga Regionalista, abans que les Bases de Manresa, i fins i tot abans que el Renaixement literari, iniciat a mitjan segle XIX, i que tingué per resultat immediat el restabliment dels Jocs Florals.

Ens queixem, deia Pedreny, però sense raó perquè, malauradament, durant molts anys, els carlins hem descuidat la propaganda dels principis regionalistes i hem deixat el camp abandonat a uns altres que l'han sabut conrear millor que nosaltres i per això, ara en cullen fruits abundants. És clar, seguia Pedreny, que el pla en el qual se situava la Lliga, l'afavoria molt per fer prosèlits, perquè practicava una política d'ample base en la qual hi cabia:

«...des del sectario hasta el católico sin rey ni Roque, que subordina lo principal a lo accesorio, esto es, las conquistas espirituales o de las ideas a alguna ganga o beneficio en el orden económico, y, en cambio, nuestro camino, al igual que el de la eterna salvación, es muy estrecho y sembrado de abrojos...

No hemos educado convenientemente al pueblo; no le hemos enseñado en materia de fuerismo todo lo que tenía y tiene derecho a saber; y en vez de dedicarnos a esta misión altamente patriótica y beneficosa para la gran Comunión Tradicionalista, nos hemos entretenido en luchas bizantinas, sin parar mientes en los ataques que daba a nuestra fortaleza y en el terreno que poco a poco iba conquistando el adversario político. Hora es de que enmendemos pasados yerros ...»⁸⁰

VI. CONCLUSIONS

Hem dedicat força temps a la lectura dels articles d'opinió d'*El Correo Catalán* des de l'any 1903 fins a l'acabament de la Gran Guerra, també hem consultat bibliografia sobre l'època. Aquestes lectures ens han suscitat algunes reflexions.

Per exemple, Bonet i Baltà i Casimir Martí, en la seva obra *L'integrisme a Catalunya*, tan magníficament documentada i de lectura imprescindible

80. *El Correo Catalán*, 10 de juliol de 1916, 1.

per a l'estudi de les polèmiques entre catòlics, sostenen la tesi que Torras i Bages volgué fer del catalanisme una alternativa al carlisme i a l'integrisme. Diuen

«En els escrits esmentats [La tradició catalana i El clero en la vida social moderna], l'escriptor vilafranquí féu una aportació de caràcter ètico-històric i oferí el marc ideològic de referència dins el qual pogueren moure's posteriorment els catòlics amb voluntat d'intervenir en la vida pública de Catalunya, sense supeditar-se als plantejaments doctrinals i polítics del carlisme o de l'integrisme».

Si els catòlics no s'havien de supeditar als plantejaments doctrinals dels carlins, els plantejaments del tradicionalisme, que en definitiva eren els que sempre havia defensat l'Església, a quins plantejaments doctrinals s'havien de supeditar? Als dels liberals, potser, en la seva versió moderada?

Aquells intents, per part d'algun exponent de la jerarquia de l'Església, de voler fer del catalanisme un moviment per superar les divisions entre catòlics, aquella mena de *ralliement* que, en el fons, el que significava és que els carlins havien de renunciar als seus principis, en aquells moments estaven condemnats al fracàs. Només cal llegir *El Correo* per adonar-se'n. Els carlins s'havien passat tot el segle XIX en peu de guerra i vessant la seva sang per defensar unes idees; per força havia de resultar pràcticament impossible fer-los passar per aquell adreçador. Però la realitat és que es va establir una mena de cordó sanitari entorn dels carlins i si no es va aconseguir del tot fou perquè el carlisme era un moviment socialment transversal i amb molta implantació especialment en determinats territoris, els territoris que el tradicionalisme anomena «forals» (Catalunya, Navarra i País Basc).

Salta a la vista també una relació molt diferent envers els carlins per part de la jerarquia i per part del clergat. Una amplíssima majoria dels sacerdots catalans eren subscriptors d'*El Correo* i li donaven suport en totes les seves campanyes amb gran entusiasme. No passava el mateix amb els bisbes. Aquesta diferència té sentit si pensem en la institució que tenia la regalia de proposar els bisbes.

S'entén la preocupació dels bisbes per la situació del catolicisme, les seves inquietuds pastorals, però això no treu que a la llum de tots aquests articles, discursos, documents, arribem a la conclusió que l'actuació de la jerarquia eclesiàstica en el tema del carlisme fou molt perjudicial per aquest moviment. El cert és que els bisbes, en el període de la Restau-

ració, es van acomodar amb el liberalisme moderat o conservador i van pretendre d'apropar el carlisme a aquell sistema, però això era tant com voler ajuntar l'aigua amb l'oli.

En honor d'*El Correo* i dels carlins hem de dir que, des de les pàgines del diari, mai no es formulà cap crítica envers la jerarquia, sinó que sempre es manifestà un respecte total i absolut i la defensaren moltes vegades. És el cas de l'article del dia 8 de juny de 1916. El periodista, que signava amb el pseudònim *Wifredo*, exposava que en la festa de la «Unitat Catalana», Cambó es referí a les relaciones entre l'Església i Catalunya «con la misma ligereza con que la política de la «Lliga» evoluciona de Maura a Canalejas y de Dato a Romanones». Cambó, en aquell acte, havia dit que uns anys enrere a Catalunya gairebé tot l'episcopat era català i en aquells moments (1916) casi no quedava cap bisbe de la terra. Cambó afirmava que semblava com si l'Església estigués al servei d'un Estat enemic, contribuint també a la desnacionalització de Catalunya. L'article d'*El Correo* protestà contra aquestes paraules argumentant que, fossin d'on fossin, els bisbes el que buscaven era el bé espiritual dels fidels i no la seva «descatalanització» i posava molts exemples per demostrar que les coses no eren com deia Cambó; es remeté especialment a «*aquel gran Congreso Litúrgico de Montserrat, una de las afirmaciones más catalanas y severas que en su gloriosa historia haya podido hacer la Provincia Tarraconense*».

L'article remarcava també que l'Església actuava segons uns criteris que no tenien per què coincidir amb els de Cambó.

En realitat, la idea que planava en tot l'article era la de posar de manifest com Cambó i la Lliga mostraven una gran preocupació per la «descatalanització» de Catalunya i molt poca per la «descatolització», quan la primera era conseqüència de la segona.

Aquest era l'argument omnipresent a les pàgines del diari quan tractava la qüestió del catalanisme «indiferent» en matèria religiosa. *El Correo* pronosticava que aquest catalanisme indiferent amb la religió, amb el temps, acabaria convertint-se en un catalanisme hostil a la religió. El vents de la història no han bufat a favor dels principis d'*El Correo Catalán*, però tant el diagnòstic com el pronòstic no anaven del tot desencaminats.⁸¹

81. *El Correo Catalán*, 8 de juny de 1916, p. 1.

